

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Quæst. I. Qvibusnam prouidentia Dei vniuersim constet?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

lum, & per ministros suos regna gubernant: quia aliter ob mentis & potentie sue limitationem nequeunt. Ceterum, si res ipsa gubernandi per alios, & curam aliorum aliis demandandi bene, ut à Patribus inspecta, & penetrata est consideretur: cum mihi aliud sit, quam curam aliorum ministris intermediis demandare, atque à se abicere: Principes, qui provinciarum curam Ministris delegant illarum in seipsis curam, aut providentiam non referunt, sed tantam erga Ministrorum, quibus delegant ut singulorum, & singularium curam habeant, designationem, & curæ ac providentiæ ab eis habite ponendam rationem. Quo circa cum singulorum, & singularium omnium universi providentiam scriptura, Patres, & scholastici in Deo absolute asserunt, & demonstrant, immediatam, & per seipsum habitam docto cuique, & suggerunt, & evincunt. Sumus autem, cum scribimus, præsertim de re momenti tanti, & docemus, sapientibus, & insipientibus, seu minus sapientibus, ut sapientiores fiant debitorum.

10. Ne verò quispiam putet immediatam hac Dei erga omnia, & singula creata providentiam hæcenus demonstratam inferiorum aliquot creaturarum rationalium, nempe hominum, & Angelorum providentiam aboleri: adverte cum Caietano 1. part. quæstione 21. articulo 3. ex Sancto Thoma 3. cont. Gent. cap. 76. id minime ea conclusione asseri, aut intendi, neque ex demonstrata conclusione inferri: solum enim asserimus, & demonstramus rationem ordinis omnium, & singularium creaturarum in finem primarium peccare Deum esse ipsum, quin creatum aliquid pro libito, & arbitrio alteri in suum finem independentem ab ordine intrinseco Dei ordinatione, & providentia præscripto ordinare delectet, & mandet (ut Plato & Aristoteles somniarunt) sed iuxta ordinem à Deo singulis creatis præscriptum res gubernent, mediæque etiam à Deo cuiusque providentia destinata, Deo etiam ex eadem providentia cooperante, non quidem ex Dei indigentia, sed potius dignatione exequuntur. Eum verò à se præconceptum ordinem rationalibus creaturis, præsertim Angelis bonis, & quandoque malis, reuelat, ac servari præcipit: & in scriptura, & Patribus est frequens, & controuersia de Angelis ostendimus. Causis verò irrationalibus Physicis, ut sic loquar, præscriptæ ordinationis sue intimæ, quatenus physica aëritate & natura inclinatione ad id agendum, quod earum conditor Deus de utraqueque vult, in sui ipsarum conditione, & ordinatione accepta pergunt. Qua sanè ratione mediare, etiam quoad externam gubernationem, & executionem, & immediatè rebus providet omnibus: quatenus gubernatione extrinseca, & executione mandatarie istæ creaturæ ordinationis diuinæ intimatione sue moralis, siue physica mediare operatur, & extrinsecè gubernat res omnes Deus: & immediatè etiam, quatenus immediatè ac per seipsum ad has omnes mandatarie creaturæ functiones voluntate sua inuat, disponit, & cooperatur.

DISPUTATIO II.

De Providentia diuinæ essentia, & diuisione.

AMETSI d. i. quæstione prima, certamine primo è vocis Etymologia, & Patrum dictis nonnullis, rudi Minerva, quid Dei providentia sit præmisimus: illius tamen essentia eis Patrum effatis, quasi involucri tradita, evoluenta nunc est, atque rigore scolastico explicanda, & statuent. Deinde verò in suas speciales diuidenda, ut Christoph. de Ortiga de Deo Vno, Tomus II.

de inceptis, quæ disputatione Theologis vili & oportuna, opus habeant, singularem disputationem.

QVÆSTIO I.

Quibusnam Providentia Dei universim conflet?

Præsentis difficultatis Scopus, in quem, & præsens quæstio collinare debeat, in apertum producat, supponendum est: Diuinam providentiam immanentem Deo intrinsecam operationem, seu actum esse operationem, inquam, etiam veram, non tamen realem physicam, sed solum realem intentionalem, ut tom. 1. de Deo vno, controuersia secunda de Scientia Dei d. 2. quæstione prima ostendebamus, utroque vero titulo constat non, nisi in operatione, vel intellectu, vel voluntatis, vel utriusque Dei providentiam stare posse: quoniam nec purè spiritualis substantiæ (qualis Deus est) immanens alia operatio esse potest: nec operatio purè intentionalis, quæ vel intellectio, vel volitio non sit. Vnde Sanctus Maximus centur. 3. capite 13. romano quinto. Biblioth. Alexand. Aphrodisæus 1. quæstione natural. capite 75. (apud Iulium Syren 4. de providentia capite 27.) tanquam ex Aristotele per motum & vnius rei in aliam, seu propriam aliam, & creatam transmigrationem rerum in finem Dei providentiam definites, non tam essentialem definitionem diuinæ providentiæ tradere, quam eam per obiecta & effectus aliquatibus ostendere credendi sunt. De quo fusi Aureolus in primo d. 48. articulo primo: quare præsens controuersia de ea solam esse potest, an alterutra operatione intellectus, vel voluntatis Dei, an utraque diuina, erga res omnes, & singulas demonstrata d. i. consistat providentia.

CERTAMEN I.

Exactior difficultatis dirimendæ explicatio, & Doctorum sententiæ.

Præmittendum est, Providentiam omnem, ac proinde Dei, scientiam, & voluntatis actum, ut essentialem (ut minimum) conditionem seu adiectum requirere: ita ut alterutra sublata nequeat providentia subsistere. De scientia constat: quia ea sublata de mediis, & fine, atque illorum in hunc ordine, nequit esse in Deo actus voluntatis ordinandi media in finem: cum voluntas in incognitum ferri nullatenus possit: ergo, etiam in actu voluntatis ordinandi res creatas in finem, ac providendi eis de mediis adæquatè consistat, scientiam de eis essentia sua supponit. Actum verò voluntatis per eiusmodi scientiam directum, ut adiunctum essentiali providentiæ requiri, sine quo providentiam Dei esse repugnet: tametsi in ea scientia solorum directum significatum essentiali stare contendas, certissimum est. Siquidem scientia illa voluntati ordinandi res in finem & mediis ad illam consequendum præluens est scientia vel simplicis intelligentiæ de possibilitate, seu media de conditionata futuritione, cum finis, tum mediis, nullatenus activa est & practica, nisi medio actu voluntatis: sed solum speculativa, & de se indifferens ad ordinandas res in finem, & providendum, seu disponendum eis media, per quæ illam consequantur consequi possint: quare eiusmodi scientia communis, & rebus à Deo proutis, 11

2. Actus vero imperij vltiorum, quem in intellectu Dei nonnulli iam referendi, ponunt (& in quo solo providentiam Dei voluit esse stram) præfatos actus, & voluntatis, & scientiæ ipsos regulantis, & dirigentis essentialiter supponit; quomodo cumque actus imperij esse possit, vel authoribus explicari vix imperatiue formaliter, vel æquialenter, vix a nonnullis Thomistis

3. Sed veritas, et Doctorum hac de re sententia dilucidior erit, si percipi valeant, ac, vltra æquiuocaciones, & confusions omnem, improbandarum rationes, & impugnationes, noscitur sententia veritas, & fundamentorum eius robur plenius, & clarius appareat, actus omnes, cum intellectus, tum voluntatis. Dei, qui necessario, sive directo, sive præsuppositivè, & connotativè, ac indirectè, & in obliquo ad providentiam de rebus habendam intervenient, specialius, explicitiusque oportet coluere: & de scientia dirigentis actum voluntatis de ordine, & extrinseca Deo gubernatione, & transmutatione rerum in finem, per media, quibus cum allectetur, vel saltem alfectui possit, constare esse scientiam, & de possibilitate finis, medium, &

4. Denique, si intentio Dei, & voluntas finis obtinen-
di per liberis creature rationalis actus, quantum
parte Dei esse potest, seria sit, ac media natura, & en-
titate sua, atque ab intrinseco sui efficacia esse non pos-
sit (vt ex dictis tom. 1. de Deo vao controu. 3. d. 1.
tota supponimus nec disputamus) nequit cordate Deo
medium eligere, quod habiturum effectum finis obtinen-
di scientia conditionata non promoueri: nè, & causam
serio a se intenta cadat, & providentia Dei, sicuti crea-

7. *Multa Scientias alias visionis causae, vel physicae, vel morales, quarum absoluta exigentia praesumit Deus ad effectum aliquem providentiae suae, vel se fieri, vel cum alia causa exequendum mouetur, quae prout ad providentiam spectare docent Recentiores nominali tract. ab Hericze tract. 1. d. 10. cap. 1. & refutari ab eodem tract. 3. d. 22. cap. 2. a. n. 10. quibus tamen fere imaginationi obnoxios iidem locis ex parte ipsae censens, nempe, ad defectum providentiae, et quod surgat eius vel primo producti visionem spectat. Cum tamen non addit ob eandem rationem vel moralem vel isti vero scientiam omnem, quomodoqueque absoluti effectus providentiae casualium scientiam praeterea, et directam censent: quare & cum Scientia positiva, seu providentiae confundunt quae practica, & directae voluntatis, ac modum obtinendi & media, & finem, in quem res ordinanda est praescribens esse debet, repperit. Nec pluribus opus est, vel scientia visionis, et similium obiectorum a scientia ad providentiam spectante, de qua, a providentia sit vel illam scientiam constituat? quæstio inter Theologos pollic. eliminetur: licet ipsi alterutrum asserunt. Neque enim propterea lubens opiniones pro cuiusque cogitatione nonnullas probabiliter fundatas, in quæstionibus, vel Philosophiis, vel Theologicis multiplicari; earumque fascibus in unaquaque catalogum singulis quæstionibus ad instar iteriter crescere, & paragraphis multis, & oblongis impugnare: quasi pluribus iam pidem non multo opere pretio ad relationem, & confusionem admittis: ratio & lectorum satis non foret.*

7. Noller

7. Noster Herize tract. 3. disputatione 22. capite 4. a
num. 3. prater imperium voluntatis quod primum pri-
marium, & principale, & necessarium mouens ad actio-
nes potestiarum cuiusque (quod monasticum, siue vniuersi-
tatis, & eiusdem ad seipsum eundem, & vnum appellatur) esse
statuit, aliud imperium intellectuale ab imperio illo vo-
luntatis primario tanquam a capite deriuatum in Deo
etiam recognoscit in Sancti Thomæ gratiam: atque
exemplo moralis, & politici explicat: quemadmodum
enim auditio consiliorum Principis potest ita annuere, vt
ei etiam imperet, vt si quando illum in executione, & vfu
eorum, quæ eius consilio statuit efficienda, remissum vi-
deat, hortetur, & vigeat ad ea exequenda: sic volun-
tas consiliorum intellectui potest ita annuere, vt simul
ipsi imperet, vt si quando, vel difficultate executionis,
vel aliunde retardetur, ipsam adhortationibus, rationi-
busque eisdem propositis imperiose (ipsum enim impe-
rio actu illo sponte sua se subdit voluntas, liberarum de-
terminationum Principis, & caput) vigeat, vt media
apponet, atque iam ab ea statum exequatur. Ad hunc
igitur modum imperium intellectuale in Deo ponit He-
rize, resecatis tamen imperfectionibus: ac proinde con-
cludit intellectuale hoc imperium & primaria voluntatis
diuine determinatione non esse admittendum, vt diffi-
cultates semel ab ea statui retardantes, quæ respectu
voluntatis diuine esse nequeunt ab executione superen-
t: nec stare in actu intellectus, qui iudicium asser-
tium, & de presenti iudicium modi non sit, sed solum
modi imperatiui (quem intellectus actum impossibilem
reiecit a numero 29. ad 34.) sed stare solum in iudiciis
proponitibus diuine voluntati viui de mediis elec-
tionem ad ipsam concipiendam, & vsum ex suis inten-
tione præsupposita: atque hæc iudicia merito imperia
intellectualia esse gratius asserit, quam prober, atque
Deo repugnat: cui nequit ad virendum opus viuidius,
aut vltius aliquid proponi, quam fuerit pro priori pro-
positum.

8. De his intellectus, & voluntatis diuine actibus
enumeratis, & iuxta Doctorum varias sententias hæc-
tenus explicatis his non recens Theologis est: quisnam ex
eis, vel prouidentia adequatè sumptæ essentia sit, vel
eam essentialiter constituat? In qua questione prima
sententia prouidentiam in actu scientie diuine dirigente
voluntatem ordinandi res, quibus prouidetur à Deo,
& transmittendi illas in finem eis ab ipso præstitutum
per talia media connotato actu voluntatis, à quo præ-
dicta scientia sit, prouidentiam constituit. Eam verò
sententiam simplicem intelligentiam antiqui ex citandis
pro hac sententia dixerunt: quo nomine scientiam condi-
tionatorum etiam contingentium coëtebant, cuius
propria, & specialia scrutari non sunt, neque ex insti-
tuto disputant: tamen eam, quoad substantiam
agnouerunt, & docuerunt: quare nec proprio nomine
scientie mediæ, quo à scientia absolute libera, & ab-
solute necessaria, ac præcisæ possibilitatis, & absolu-
te futuritionis, differt, compellarunt. Nostri verò om-
nes, qui post editam Molinæ concordiam scripserunt, &
ptime huius sententie adhaeruerunt prouidentiam rerum
naturalium scientia strictæ simplicis intelligentiæ sola,
rerum verò contingentium scientia etiam media constare
docent: stant pro hac sententia prima Durand. in 1.
d. 41. questione sub fin. Alexand. prima parte questione
28. m. 1. articulo 2. Albertus 1. parte, questione 63.
m. 1. Richardus in primo d. 39. articulo secundo, qua-
estione 1. d. 40. articulo 1. Aureolus articulo secundo,
circa primam opinionem, Gabriel questione unica,
articulo 1. init. Marfil. in 1. questione 41. init. Alti-
hodorensis 1. summa capite 10. questione 1. Carthus.
in 1. d. 39. questione secunda post med. d. 40. questione
1. post med. Tarentasium & Vdalricum citans (pro-
babiliusque reputat sanctus Bonaventura pro secunda
sententia citandis) Bellarminus tomo tertio, libro se-
cundo de gratia, & lib. arbitrio capite nono, §. Dispu-
tant. Valentia 1. parte, questione 22. punct. 1. §. Est
autem, questione 23. 1. parte, questionis punct. se-
cundo, §. Minor primus, & parte secunda, punct. 1. init.
Fonsca tomo tertio metaph. libro 6. capite secundo, &
questione 5. sectione 2. §. verum alij, Lessius 11. de
Christoph. de Rega de Deo vno, Tomus II.

perfect. diuin. capite 1. numero 1. fin. Pennotus 5. Pro-
pugnaculi capite 1. Iulius Syren. 5. de prouidentia ca-
pite sexto. Herize disputatione 22. capite septimo à nu-
mero 17. & cap. 4. à num. 3. Ioannes Præpositus prima
parte, questione 22. articulo 1. dubitatione prima, nu-
mero 4. & 6. vers. quare potest. Falolus prima parte, to-
mo secundo, questione 22. articulo 1. dub. 1. à nume-
ro 10. fusè.

9. Vltioris voluntatis siue electionis mediis siue
vfu scientiam directricem nonnulli ex illis imperium vo-
cant: quatenus ex præsupposita voluntate, seu inten-
tione finis efficaci (à qua habet ea scientia prædicam in eo-
rum sententia esse) non prouidere de mediis vllis, & non
transmittere creaturam in finem à Deo efficaciter præ-
scriptum fieri nequit. Cum autem prouidentia in ea elec-
tione, & ordinatione rei, cui à Deo prouidetur per
media in finem præintendum consistat, fieri videtur, vt
ea intentione efficaci finis præsupposita iudicium de me-
diis, & modo quo obtineri is finis à re, cui prouidetur,
potest, Deum ad electionem, & vsum mediis horum
si vnica sint, vel saltem horum, vel illorum, si ad-
sint plura, quasi ex imperio determinet. Hoc voluisse
Herize dum iudicium antecedens electionem, & vsum
mediis imperium merito dici posse asseruisse, ni alia
eius doctrina obesset, facile crederem: idque solum ci-
tati ex nostris pro hac sententia voluere, dum imperium
hoc iudicium quandoque vocarunt, ea autem doctrina
euaneſcent omnia, quæ contra hanc sententiam oppo-
nit Ruiz d. 3. sectione 5. à numero 3. scientia enim de
re, & modo, quo fieri rectè potest, ex intentione effica-
ci finis (quam & ipse ad prouidentiam necessariam præ-
supponi putat) rebus à Deo prouidentibus, & non prouidentibus
prædestinatis, ac non prædestinatis communis non est, quo
omnes Ruiz impugnationes nituntur) vt patet: quare,
hæc sententia eo solum impugnari solide potest, quod
apertè falsam supponat, de intentione efficaci finis in
Deo ad prouidentiam prærequisita: cuius oppositum in
specie prouidentie alicuius nempe prædestinatione reſi-
cit, & pro virili confutat Herize tract. 3. d. de elect. ad
gloriam ante merita præiusta: quare non, nisi repugnan-
ter eam intentionem efficacem ad prouidentiam in ge-
nere, & vniuersim potest admittere (vt non prærequiri
ostendat) locum impugnationes illæ non habent: quia
ex inefficaci finis intentione scientia de mediis, & modo
illum obtinendi, nec quoad speciem ad electionem, &
vsum mediis determinat intendendum: vt imperium,
vero aliquo sensu dici possit.

10. Item cum ex intentione efficaci finis, & mediis
scientia ad electionem, & vsum ipsorum, saltem quoad
speciem determinat intendendum, ea determinatio à scien-
tia illa mediis formaliter non est, sed ab intentione
illa efficaci determinante intellectum ad inquisitionem
mediis, eisque adiuentis, ac propositis voluntatem
ad illorum electionem & vsum. Eis quippe adiuentis, &
oportunis indicatis, si per impossibile Deus, & per possi-
bile homo intentione illa efficaci abſisteret, idem ipsum
iudicium de mediis, & modo, quo præintendus efficaciter
finis ille obtineretur, ad eorum electionem, & vsum ne-
quaquam intendens voluntatem determinaret: quare,
nec illud imperium absolute, neque ex suppositione in-
tentionis efficaci finis dici proprie potest: cum intentio
efficax sola & consultationis, & hac supposita electio-
nis, & vfu determinatio, & imperium sit. Melius ergo
sententia hæc prima de essentia prouidentie in scientia
dirigente voluntatem, cuiusque actum connotante defen-
ditur ab aliquibus ex citatis, expressèque à nostro Herize
cap. 4. num. 36. qui intentionem efficacem finis, nec prære-
quitur ibi, nec potest, nisi repugnanter, ad prouidentiam
præquirere, vt proximè ostendimus. Præpositus, & Fal-
olus (qui & intentionis connotatum addit) per connota-
tionem ad actum voluntatis, quem dirigit, electionis, &
vfu statuunt prouidentiam, id quod & in sancto Thoma
& in Doctoribus aliquot citandis pro sententia ter-
tia (præsertim in nostro Molina locis ibidem citan-
dis) multum fundamenti habet, quare & hic secundus,
& commodior primæ sententie modus potest referri
per connotationem ad actum diuine voluntatis non
quidem prærequisitæ intentionis, quem satis disce-
mus,

mus, sed directæ electionibus & subsequente, qui modus non ita facile impugnabitur, nisi ostendendo eam à tercia sententia nullatenus: sed voce tenus solummodo differre, vt certamine tertio ostendamus.

11. Secunda sententia docet, providentiam in actu voluntatis Dei eligendi, & disponendi media ad finem adæquare essentialiter consistere, præsupposita, seu connotata scientia ipsam dirigente, quam vel simplicis intelligentiæ pro naturalibus effectibus, vel mediam pro contingentibus, & liberis esse docuimus. Extant sententiæ huius Patroni Scorus cum suis in prima d. 40. questione prima init. (vbi Sanctus Bonaventura articulo primo, questione secunda, & in tertia d. 7. questione tertia d. 17. articulo primo, questione prima, ad 3.) Gregorius d. 40. questione prima, articulo primo. Henricus quodlib. quarto, questione decimanona. Cameracensis apud Gabriel. supra: Echius, de prædestinatione capite 1. numero decimo septimo, apud soarem d. 87. capite tertio, Soar. primo de essentiali prædestinationis capite 16. & 17. qui eam sequitur, sicut & Valquez prima parte, d. 81. capite secundo sine, innotia disput. 37. capite tertio, in eamque sententiam venit tandem Lessius de prædestinatione sectione secunda, §. 1. sine. Henriquez prima parte, tractatu tertio, d. 22. capite sexto, numero 51. capite septimo, numero 57. & 58. Argentina in primo d. 40. questione prima, articulo secundo. Arrabal prima parte, questione 22. articulo primo, d. 63. capite tertio. Acort. libro primo, capite 29. questione secunda. Denique Doctores omnes qui imperium (maxime monasticum, & eiusdem ad se ipsum) voluntatis solius actum esse volunt, non autem intellectus. Huius sententiæ fauent præter datos citatis locis Valquez rursus 1. 2. d. 49. capite quarto. Suarez iterum d. 19. metaph. sectione sexta & septima. Molina citandus. Maior in tertio d. 33. questione septima de prudentia. Alma in tractatu tertio, Moral. capite secundo. Okam in tertia questione 12. articulo quarto, conclusionem tertia, iterum Henricus quodlib. 9. questione sexta. Hangelstus capite primo, Moralium §. tertio, corollar. tertio. Castro primo de lege pœnal. capite primo & secundo. Ioannes Medina de grat. capite secundo, & valde probabile reputat Arriaga noster de providentia d. 32. sectione prima, conclusionem secunda, numero vadesimo, sed in hac sententia duplex modus etiam esse poterat. Primus qui nullam aliam connotationem scientiæ requirit in actu voluntatis diuinæ, vt providentia sit quam intrinsecam dependentiam eius à scientia quæ ipsi debet præluere, vt dirigatur, ducaturque in obiectum voluntas & hoc modo scientia non magis siue in recto siue in obliquo constitutioni essentiali providentiæ cum actu voluntatis intersuaret quam voluntas ipsa, quæ essentiali sui actus principium & causa est: quare solum supponetur ad providentiam fieri ad actum voluntatis, qui seipso & essentialiter eum habet respectum, & connotationem ad sua principia necessaria, & essentialiter præsupposita, ac prærequisita. Hoc modo sentire videntur, qui in actu voluntatis providentiam constituunt, quia in actu voluntatis, non autem intellectus imperium adæquate sit, atque in imperio sit providentia constituenta. Secundus modus ultra hanc connotationem scientiæ præsuppositæ actui voluntatis eligentis, & disponentis media ad finem intrinsecum, & essentialem, aliam connotationem scientiæ actui secundum se accidentariam, eiusque essentia adscritam, & quasi extrinsecam; providentiæ vero, & ipsi actui voluntatis, vt providentiam constituat essentialem addere videntur. Alterutrumque Patronos ex citatis ad purum haud facile discernes: nam, cum hanc sententiam probant media utriusque probandi miscent.

12. Tertia sententia docet providentiam ex æquo ex scientia prævia, & directiva electionis mediorum in finem rebus prouisi à Deo constitutum, & electione ipsa, tanquam essentialibus partibus consisti æque constitui, sic censent Alexander Alenf.

part 1. q. 26. de Prouid. & prædest. m. 2. questione 1. m. 1. articulo secundo & tertio. Albertus prima parte, tractatu 17. questione 67. membri primo capite. Marfilus citatus numero septimo. Petrus Tarsantia apud Soarium citatum numero decimo. Rogerius & Petrus de Aquila apud Aquar. addit. ad Caprolium in primo d. 40. & rursus controuersia de prædestinatione, Molina prima parte, questione 21. articulo primo, d. 1. §. Quod si petat, questione 13. d. 1. §. statuenda est nihilominus. Tamen pro prima sententia à nonnullis referatur Herize tractatu tertio, d. 21. capite sexto. Arriaga de providentia d. 32. sectione prima, numero decimo septimo, conclusionem tertia, quibus adde scholasticos, qui providentiam modo in præscientia, seu actu intellectus diuini, modo in electione, siue actu voluntatis videntur variè, & incoherenter collocare. Hi verò sunt Magister in prima d. 31. sub initio, & articulo 40. capite primo, & vltimo. Alcihiodorus prima summæ capite nono, questione prima & secunda, & capite 10. nec non sanctus Thomas variis locis certamine tertio subiiciendis. Hac cum varietate firmum iudicium, æque scilicet vtrumque actum, nec potius vnum quam alium ad providentiam spectare, ostendunt non obicere: quod ipsum ex varietate Patrum simile argumentum pro hac sententia innotat certamine quinto. apertior pro hac sententia stat sanctus Thomas questione quinta de veritate articulo primo, & in primo d. 40. questione secunda. Denique eandem sententiam docuit Magnus Magister noster Didacus Daza manuscripto de providentia d. 1. paragrapho sexto.

13. Quarta sententia in actu intellectus, enumeratis, hisce posteriore, qui imperium sit, pro electionis mediorum, & ordinationis rerum à Deo in finem cuiusque finem præscriptum, vel potentia diuinæ monitione, vel rebus ipsis prouisi civiliter, & politice iniunctis, siue imperatio, nec assertio iudicio, siue indicio assertio, iuxta motus diuersos explicandi intellectus hoc imperium à nobis notatos numero quinto, & adsignandi terminum, cui seu, ad quem dirigatur, factumque, & intinetur imperium eiusmodi quo super Doctorum modos distinctus examinabimus certamine 2. vt sine confusione impugnemus; examinare verò illi eorundem differimus vitandæ repetitionis gratia, cum ibi sigillatim (vt opus erat) impugnauerunt. Tertio vero modi imperij intellectualis ad providentiam ad Herize in gratiam sancti Thomæ explicati, & ad illam sententiam referre omitto: quia, & imperium intellectualis non contineri, & absolute & ad hominem ordinatum numero 8. & 9. & in Deo esse actum illum, tanquam imperium non sit, ostendimus num. 6. Pertereo itaque Thomistarum Dominicanorum sententiam, qui videntur, seu scientiam, aut præscientiam absolutam de absolute futuris, quæ, & Dei decretum, & imperium de absolute futuritione consequitur ad Dei providentiam aduocant: quia censent eiu modi absolutam præscientiam futurorum ipsorum causam esse. Id quod etiam illam sit, & falso principio innitens, omittendum hic est: cum principium de causalitate absolute præscientiæ illi in futura prædicta multa Patrum, & Theologorum creatione, nec rationum pondere minori reiectum sit. de Deo vno contr. 2. d. 5. q. 8. à cert. 2. per totum: ostendentes Dei absolutam præscientiam futurorum causam non esse, sed potius illa supponere, aliunde quam ab ipsa præscientia in suo esse, & absolute existentia pro duratione, pro qua absolute erunt; idque necessarium esse, vt contingentium futurorum libertas absoluta cum Dei de ipsis absolute præscientia possit consistere.

CERTAMEN II.

Imperium intellectuale imperatiui modi ordinationis rei in finem per aptorum mediocum à Deo electionem, nec providentia est, nec illam in Deo constituit; immò imperium esse nequit.

Prima sententia providentiam Dei actum imperij intellectuales diuini statuentis, vel complexus est eorum qui imperium hoc explicant iuxta primum modum illud explicandi à nobis datum certam. 1. num. 5. vt scilicet sit Dei cognitio, que iudicium assertivum non sit; sed eis vocibus imperatiui modi respondeat *fac hoc*, sicut apud sententias supponitque, & contineat motionem v. l. autem ab operante conceptam. Cuius sententia author est S. Antonius. 1. part. tit. 4. cap. 10. init. Capreol. in 1. d. 40. quæst. 1. art. 1. conclus. 1. art. 2. conclus. 2. & 3. iuxta suam generalem doctrinam de actu imperij in 3. d. 3. art. 2. quæst. 6. ad 3. totus 1. de iustitia quæst. 1. conclusionem primam, Caietan. prima parte, quæst. 22. art. 1. & quæst. 23. art. 1. ubi Banez, Zuzel Navarrete, Albelda, Nazarij, & reliqui interpretes Dominici recentiores. Aliter de auxil. d. 17. & lib. 5. d. 35. n. 5. & dicendum est. Hanc vero intellectuales imperij rationem, & explicationem cum vniuersum tum respectu Dei traditam à Sancto Thoma contendunt citari Sancto Antonino posterioribus, cum ex loco 1. 2. à nobis recitatum numero 5. tum ex aliis locis 1. part. quæst. 22. & 23. que tamen nihil clarius, quam nostram sententiam probant, ex scriptura, & Patrum locutionibus profertur plura, que hunc imperij intellectuales modum sonant, non autem contineant: vt post assertam sententiam videbimus. An vero imperium ita explicatum monasticum sit, & Dei ad seipsum, suasque potentias voluntatem scilicet, & extrinsecus actuum mediocum, quibus ad finem res prouideantur ordinantur, vt Deus mediocum electionem vigeat, & usum? an vero politicum sit imperium, & civile ad res, & media ipsa producenda directum, vndeque videtur docere præfati Doctores: tamen si immediate ad Deum ipsum, eiusque potentias dirigi putent, & monasticum esse, indeque ad creatura media extrinsecus, que illo esse iubentur, vel obediunt iuxta præfatum in Iobi, & Psalmorum ac sapientialium libris vulgarem.

2. Hunc tamen imperij modum Thomistarum Dominicanorum & sequacum nostri omnes Thomistæ sentite à Deo rejiciendum valde multis titulis probant, huius modo specialibus, & aliis omni imperio intellectuales diuini (quouis modo explicetur) communibus ex imperij superfluitate, ex creatæ libertatis euerfione, & impossibilitate eius ad quem dirigatur hoc imperium intellectuale: quas communes impugnationes postremo loco vigeamus, ac persequemur, dum à capite contra quodvis imperium intellectuale diuini quouis modo explicatum pugnabimus. Nunc quod speciale modi huius imperij est consuetudinem erit. Et primam eo quod actum intellectus, quod iudicium non sit de re facienda, addit, & solum verbaliter externo huic imperio *fac hoc* respondeat. Etiam hanc cognitionem in nobis imperium non est; sed solum per extrinsecam illa verba immediate orta ab efficaci voluntate intimandi alius voluntatem Principis, aut superioris, de iis, que à subditis fieri vult, & sua iurisdictionis potestates, significatur subditis voluntas Principis de iis, que ab his ex ea iurisdictionis potestate fieri decernit: ad quod ultra conceptam ab illo voluntatem ex sua iurisdictionis potestate iudicium eius enunciatum, & assertivum præconceptæ voluntatis sue præcedit, & aliud de conuenientia

eam intimandi subditis & verbis illis imperatiui modi, quibus possit ac debeat subditis intimari, vt obsequi teneantur: nec quid aliud cognitionis cuius intimatio & imago verba illa imperatiui modi sint intercedit vt superioris voluntas intimandi aliam suam ex potestate iurisdictionisque habitam subditis suis, atque vt sufficiat & abunde, vt exequi illam teneantur, intineatur. Confirmatur: quia, quod externo illo, & verbaliter imperio intimatur subito est imperium Superioris interius de re: atque, etsi plura iudicia, cognitiones superioris imperium illud externum verbale præcedant, nulla ex enumeratis, immò nec interius actus ille, quem fingis externo imperio formaliter respondens, intimatur; Sed sola voluntas superioris habita ex potestate iurisdictionis: ergo hæc sola imperium internum est non actus ille quem fingis. Antecedens probatur primo: quia subditi omnes, quibus externè verbis illis superioris imperium internum intimatur, voluntatem superioris nobis intimari dicimus, ac censemus, eique obsequi, vel repugnare, cum iussa vel exequimur, vel omittimus, nemo autem dicit sibi aliquam cognitionem superioris intimari, neque ex eo, quod iubentis cognitioni assensum, immò & dictaminis rationis, ex quo voluntatem intimatam superioris concepit, vt hoc vel illud subditis agat aduersetur, dummodo iussa capessat, quia ita superior vult, debite obedientie adhuc formali, deficiet, tamen si ad obedientiam suauitatem, facilitatem, ac subinde perpetuam debitamque erga superiorem reuerentiam ea subditi cum dictamine superioris concordia valde conducant, & quasi redemptiue, & circumstante ad obedientiam perfectionem spectet.

3. Inde confirmo: id, quod nemo hominum præcipientium experitur, curatue intimare, vt interius suum imperium alteri intineat, nec subditorum aliquis inquirat, immò nec percipit, vt imperium internum superioris ad ipsum directum recognoscat procul dubio imperium superioris internum non est: atque nullas præcipientium superiorum experitur, cum internum suum imperium vult subditis intimare, velle se intimare orationem illam mentalem formaliter respondentem verbis externis imperatiui modi *fac hoc*, sed solum voluntatem suam absolute talem, & seriam ex potestate iurisdictionis, vt subditi in hac vel illa materia hoc vel illud faciant; nec subditi curant scire, an ipsis de imperio illo intellectuali satis constet per exterioris imperium; sed an constet sibi de absoluta illa voluntate seria superioris, vt hoc vel illud in hac vel illa materia agant: ergo hæc sola superioris voluntas interius imperium, cuius completum est: non autem illa mentalis oratio vocali imperatiui modi formaliter respondens. Confirmo ulterius: quia, & reges, & subditi etiam eius præceptum decretum Regis idcirco appellant: quia ea voce seria eius voluntas absoluta de re agenda à subditis proprie, & solum significatur. Confirmo ulterius: quia, vt iudicamus an leges, & præcepta eisdem vocibus imperatiui modi intimata obligent, vel secus, hic, & nunc: frequenter an finis legis & præcipientis in ea ferenda hic, & nunc, cesset, inquirimus: cum ex huius defectu solum possit cessare, siue non esse, aut fuisse pro, hic, & nunc, superioris voluntas, non autem oratio illa mentalis modi imperatiui. Cum autem stante moraliter per non retractationem imperio interno semel à superiore habito, eiusque intimatione per extrinsecum imperium, quod retractatum non est, addit certo obligatio: ergo vel imperium internum non stat in oratione illa mentali modi imperatiui, sed in sola absoluta seriaque superioris voluntate, vel omnes Theologi (etiam hi, quos impugnamus) vane consumuntur, inquirendo, cessante hic, & nunc finis legis, & imperij interni superioris, vt rem licite agi, vel omitti iudicemus: cum ex finis defectu non quidem internum superioris imperium, quod in mentali illa oratione situm est, deficiat pro hic, & nunc per aduersarios, sed sola voluntas legislatoris, quæ internum imperium superioris non fuit. Similiter iustis & ineptis damnat imperium hoc omnium Theologorum laborem, qui ex variis adiunctis, & circumstantiis an seria fuerit superioris voluntas de hoc vel illo agendo, vt subditi obligationem consulant, vel ab illa eos excusent veniantur.

4. Venio ad communem impugnationem imperij huius interni modi imperatiui, ex eo, quod intellectus essentia sua tendat in verum, saltem apparet, ac proinde in iudicium, & discernendum & necessariam ad hanc apprehensionem obiecti adaequare eius actus diuidantur: quare, & nequeat esse actus intellectus, qui, vel apprehensio, vel iudicium, vel discernit non sit extra hos omnes actus actum intellectualis imperij ponere videntur eius Patroni: siquidem respondent intellectum ut speculatiuum eos solum actus habere posse, secus ut praeceptiuum. Verum si praeceptiuum accipiant separatim à practici ratione, & iuxta modum, quo intellectus imperium esse volunt, petunt solutione ista principium: siquidem ex practico essentiali intellectus, & hactenus cognita in Philosophia sphaera tota actuum, ad quos edendos potentia est, ostenditur aperte actus qui extra tres enumeratos sunt, intellectus actus esse non posse: quare nec posse esse intellectum eo modo praeceptiuum. Si autem praeceptiuum pro practico usurpat: ceteri actus practici intellectus, intra tres illos continentur, neque vllus extra illos intellectus, quia practicus actus hactenus ab aliquo excogitatus est: immo neque extra actum iudicii: ut patet in arte prudentia & ceteris virtutibus intellectualibus, earumque actibus. Quare, si actum hunc suum intellectualis imperij ex practico esse aduersarij velint, ad aliquem e tribus enumeratis debent illum reducere: ne omnium sententia à practico intellectu, & actum, & ab speculatiuis, ac libidine ab omnibus intellectus actibus exulet. Quod si ad simplicem apprehensionem illud intellectu imperium reducere malint. Opponit Ruiz d. 2, sect. 3, num. 3, & 4, simplicem apprehensionem omnem ad iudicium procedere debere: atque in re praesente ad iudicium de re, & modo, quo, vel facienda recte est, vel fieri recte potest, & voluntatem insuper imperantis superioris, ut ita fiat à subditis praedit, hoc autem intellectuale imperium post hanc voluntatem imperantis est: quare nec simplex apprehensio esse potest. Secundo, quia simplex illa apprehensio indifferens est ad res prouidas, & ordinatas in finem per talia media, & ad non prouidas, & neque ordinatas, multoque magis quam iudicium quod ipsam sequitur, ac voluntatem Dei ordinandi res in suum finem per media accommodata antecedit: & tamen iudicium hoc actus prouidis, & non prouidis praedestinatis ac non praedestinatis à Deo indifferens est: ut patet: atque prouidentia determinata ordinatio rerum prouisarum determinat in suos fines esse debet: immo & imperium quodvis determinationem de re aliqua determinat est. Ergo simplex apprehensio interna modi imperatiui, nec imperium internum praeceptiuum, aut prouidentis alicuius esse potest, neque prouidentia, maxime prouidentia Dei cuius scientia & cognitio omnium vnissima, & simplicissima, etiam metaphysicè scientia Dei, & omniscentia est. Postrema impugnationi ad quaestionem praesentem Ruiz, Heriz, & reliqui nostri contra hunc imperij modum in primis insistant, & fidem.

5. Ceterum contra eos, qui imperium hoc intellectualem modi imperatiui mentalis defendere velint, admitterent ad simplicem apprehensionem pertinere etiam in Deo oppositiones non nimis vident. Neque enim admittent apprehensionem hanc imperatiuam iudicio de re, & modo, quo res fieri debeat, & voluntatis de re ita faciendi directio procedere & inferuire, sed esse imperatiuam apprehensionem, & de re ita faciendi iuxta eius voluntatis, & decreti, quod talis apprehensio supponit praescriptum. Quo duae primae impugnationes quiescunt: nec medium, quoad iudicium illud directiuum voluntatis debere procedere probetur: ad manum erit: immo nec ut probetur apprehensionem omnem iudicio alicui apprehendens praecedere, & inferuire debere, maxime, si apprehensio directiuum alterius, & ad alterum imperatiuam solummodo sit: quem satis est ad iudicium de debito iusta praestandi ex eius imperij intimatione moueri. Sed & iudicio alicui praeceptiuum, & imperantis apprehensionem illam imperatiuam inferuire posse dicent: nimirum iudicio de existentia sua, ut omnes apprehensiones inferuiue, quae sui ipsarum formales etiam ex parte obiecti propositiones sunt: Inde constat apprehensionem hanc simplicem intellectualem imperatiuam indifferen-

tem, & communem rebus prouidis praedestinatis, ac non praedestinatis non esse, ut de apprehensione interna iudicio directiuum voluntatis de mediis, & ordinatione rei prouide in suum finem recte probatur. Item intellectuale hoc imperium voluntatem determinatam ordinandi hanc rem determinat, & per media haec determinata supponit, & iuxta ordinem determinatum de re, & mediis illi ab ea voluntate praescriptum, de re & mediis illis imperat determinat, non autem de rebus aliis à Deo, nec praeiis, nec praedestinatis. Illud de scientia Dei, quae re ipsa: immo, & metaphysicè, infallibilis, & vnissima iudicium est, non est, quo minus sit etiam suorum obiectorum apprehensio: qua sublati ratione iudicium, ne in Deo quidem, esse possit. Quod si ratio apprehensionis Dei scientia non repugnat, neque haec imperatiua repugnat, nisi ob proximè debilitatem, vel elusas rationes. Et quidem hanc imperatiuam apprehensionem suadere aduersarij possent ex illa probabilis opinione: quod voces, & orationes vocales, mentales similes, quarum imagines substituitur sunt, significant primò, & representent, non obiecta: quare oportet imperio, seu imperatiui modi intimationi externae, quod imperium simile internum respondere, ut prototypum, quod imitetur.

6. Video tamen haec omnia falsa esse. Nam est vocalis oratio, mentalis imago & representatio sit, ut eam ad placitum significare, & pro illa, ut significum suo substitui. Sed pro obiecto eodem, quod mentalis oratio mentaliter representat. Primò: quia, si mentalem significaret, pro eaque ut primo & primario significato substitueretur, eius formalis imago non esset: non illa essentia sua formalis representatio, & significatio obiecti sui, ut primarij significati sui est. Ergo eius, quae representatiua, & significatiua mentaliter est vocalis imago, eiusdem obiecti, tanquam primarij significati sui representatio, & significatio vocalis esse debet; alias, est mentalis orationis, ut obiecti prout significati imago foret: non tamen secundaria, & debilis tuens pro mentali oratione esset, sed eaque prout est mentalis oratio primaria sui obiecti representatio esset: ut ergo mentalis substituitur, oportet, ut obiectum ipsum quod illa intimat, & significat menti, sensibili modo intimer vocalis oratio, & representet, ut rationalis representatio similis sit, ac non dissimilis, & distincta: nempe sui, & diuersi obiecti ab obiecto alterius humanis & expresse representatiua: ergo ut eueniat in prototypo Caesaris, eundem transumptum, ut assequat in prototypo similis esse, in Caesarem seipso immedie, sicut prototypus, representet, quin immedie prototypum, & per illum representet Caesarem, eoque sensibili proponat, ac significet: ita prout in oratione mentali, & vocali euenit. Accedit: quod, si vocalis mentalis, ut obiectum significaret: non minus intimationem nobis mentales actus orationibus vocalibus, quae obiecta: cuius oppositum experimur. Nam ergo obiectum creationis imperatiuae illius apprehensionis sui in designare oportebit, & idem ipsum, quod imperij vocalis imperatiui modi obiectum sit: & quod apprehensionem imperatiuam, ut eius obiectum natura, vel quasi natura praecedat: certe nullum aliud praecedat, quam voluntas ferat, & absoluta praeceptiuum, quae, ut absolute existens nullatenus imperatiuo modo percipitur, neque imperio opus habet, ut fiat, cum supponatur. Atque imperio opus habet, ut fiat, cum supponatur. Praecessit natura voluntatem ferant, & absolutam de opere faciendo, & cum illa persistit: nec erga prout sibilitatem apprehensio imperatiua, ut ipsa sit, esse potest, cum supponatur rei possibilitas, cum apprehenditur.

7. Dices apprehensionem illam imperatam ab apprehensione illa possibilitatis, & voluntatis ferat de eorum absoluta existentia, ut absolute fiat, & existat. Bene: ergo apprehensio illa imperatam augmet, & apprehendit rei possibilitatem absolutam existentiam: ergo eam non imperat ut sit, & absolute existat, sed facit eam non imperat ut sit, & absolute existat, vel facit, & absolute existentem supponit à voluntate efficere: nullo apprehensionis huiusmodi interuentu: quare nec actiua illius esse illo modo potest: nihil enim actiuum esse potest eius, quod natura sua factum supponit.

ponit, neque imperare faciendum absolute, siue ut absolute fiat: quare, nisi asseras ita imperatam rem apprehensione illa imperatam, ut terminum apponendum tangi, non autem ut obiectum apprehensum, nil est quod respondeas; id autem est asserere posse dari actum intellectus circa aliquid, cuius, nec iudicium, nec difficultas, nec apprehensio fit, esseque actum præceptum, non autem intellectum: quod aperte repugnat ut videmus num. 4. & hac solutione vitari contenditur. Hæc apprehensionem imperatam monastico imperio, siue eiusdem imperantis ad seipsum, suasque potentias, siue voluntatem, siue ad hanc executionem rei ab imperante ipso exequentem aperte confutant apprehensionem esse illam posse ex obiecti impossibilitate: ut, vel inde, modus hic monasticæ imperandi satis reiciendus sit ut impossibilis, est plura alia eius reiciendi capita subicienda deessent. Iam vero modus hic imperatiuæ apprehensionis imperio politico, & ciuili ad alterum, qui rem executur sit, directo facile reicitur. Primum: quia cum interni imperij mentalis modus iste, non aliis, sed imperanti ipsi apprehensum, & interius intinetur *fac hoc*: implicatius, & inceptius erit, nec idem habebit obiectum cum obiecto imperij, seu intimationis externæ oratione vocali imperatiui modi *fac hoc*: subito executuro faciendæ est implicatior: quia imperanti interius intimabit, ut faciat, quod non ab ipso, sed ab alio fieri imperat: iude etiam probatur inceptus, æque, atque intimare Ioanni, ut faciat, quod à Petro præcipis fieri. Neque idem habebit obiectum apprehensum interna præcipiens modi imperatiui cum verbalis externa modi eiusdem interna: siquidem actionem imperat præcipiens ipsi præcipiens externa verbalis actionem subditi subditio imperat. Vnde diuersum obiectum altera ab alterius obiecto significat intimat, ac repræsentat: quare nec altera externa interna substituitur, nec idem obiectum significat, ac repræsentat, ut necessarium esse ostendebamus super.

8. Quod si dicas: imperium internum non formaliter imperatiui modi esse, & respondens ad verbum vocali imperio *fac hoc*: sed æquialiter solum: ut internum imperium præcipiens sit huic propositioni externæ ad verbum formaliter respondens: *hoc faciendum est à subditi*: vel huic: *volens ferre ut subditi hoc faciant*. Quod quidem verbalis illa oratione modi imperatiui apte subditi intimatur. Primum: si illa prima oratio, *hoc faciendum est à subditi*, valeat tantundem atque *faciunt hoc subditi*, vel à subditi *hoc fac*, quo pacto oratio imperfecta, ac non assertiua est, imperatiuque æquialiter factis impugnationibus omnibus patet. Si autem assertiua sumatur, atque secunde: *velo ut subditi hoc faciant*, æquialiter: tum plane modum imperij intellectualis præcipiens non assertiuo, sed imperatiuo modo, quem hæc impugnamus, deseris: & incidis in modum imperij intellectualis secundum à nostro Ruiz excogitatum, ut in eo prouidentiam, eiusque complementum constitueret: secundo prouidens eius subiectes impugnationibus iam subiciendis. Tertiò, nec monasticum imperium, siue præcipiens ad seipsum esse poterit, ut huius imperij Patroni volebant. Id quod vniuersim de imperio intellectuali interno quouis modo explicetur: postremo loco ostendimus. Quarto vltimus nec potest esse ciuile & politicum ut iamiam contra Ruiz ostendo. Porro qui hæc efformata argumenta æqualiter, & iudicio perpendit, ac ea, quæ deinceps contra quouis intellectualem imperium producemus, ac nuper pollicebamur, legat attentè & meditentur, deprehendet, quam immerito sors vbi supra ægre ferat, fueritque conquestus: quod sua hæc sententia de imperio intellectuali interno imperatiui modi parum considerat, à quibusdam impugnetur; cum tamen ex prædicato intellectualis, & ex prædicato non assertiuo: sed imperatiui modi sui grauissimis difficultatibus, nec hæc expeditis ab ipso, eiusque sequacibus paucis, sit modus iste imperio obnoxius; nec vnam tantum repugnantiam deoulat: de prædicato modi imperatiui hæc ostendimus: & de prædicato intellectualis deinceps monstrabimus: idcirco à modi huius euagatione communiter à reliquis Theologis vtroque ex capite refellitur à Molina 1. part. quæst. 2. art. 1. & 2. d. 2. §. *Hæc tamen senten-*

tia. Valquez 1. 2. d. 49. cap. 3. num. 14. & locis citatis in 1. part. Suarez d. 19. metaph. sect. 6. num. 8. sect. 7. num. 12. & 13. Salas 1. 2. tom. 1. tract. 6. d. 2. Est falso pro opposito ab vno, vel altero referatur. Azore tom. 1. libro 1. cap. 29. quæst. 2. Fonseca 9. metaph. cap. 2. q. 6. sect. 2. de essent. prædestinat. cap. 16. num. 8. & 1. de legibus cap. 5. Lessius 1. de prouidentia c. 1. dub. 3. & 14. Luis Torref. 1. 2. d. 99. dub. 5. quos refert Herize tract. 3. d. 21. c. 4. num. 29. ac ipse sequitur: licet scientiam de medijs electionis, & vult voluntatis directum imperium intellectualem immerito, ut vidimus, appelleret: Mordicus enim imperium intellectualem ad electionem mediorum, siue voluntatem Dei ordinandi rem prouisam per talia media in finem impugnat, eiusque fundamenta conuellit ab eo num. 29. ad 34. inclusiue. Adde modi huius imperij impugnatores Doctores omnes citatos pro tribus sententiis relatis certam. 1. præsertim non admodum antiquos, ipso tamen vetustiores. Quibus adde etiam ipso nouiores pro eisdem sententiis à nobis relatis, & nostrum Ruiz de Montoya huiusmodi intellectualis imperij validum impugnatores d. 3. sect. 7.

CERTAMEN III.

Intellectuale imperium assertiuum de presenti à nostro Ruiz excogitatum, & fundatum reijcitur.

1. Vtrum Ruiz ipse ea sect. 7. à num. 7. & tota sect. 9. imperium intellectualem de extrinsecis faciendis admittit, non quidem oratione mentali modi imperatiui; sed modi indicatiui, & enunciatui: quæ, nimirum, perfecta oratio, seu propositio de præsentis assertiua sit voluntatis diuinæ de re aliqua in finem præscriptum ordinanda per talia media, v. g. *velo Petrum ad beatitudinem per talia media perducere*: quod iudicium & imperium intellectualem, & prouidentiam eiusque complementum sit, atque exterius oratione illa imperatiui modi, *fac hoc*: vel *hoc tibi faciendum est* (si res cui prouidetur rationalis sit) intimetur, & quatenus parium suarum est operationem ad finem ex parte creaturæ rationalis, & libere etiam poandam, debita eius libertati suauitate, & temperatura, in creatura illa Deus efficiat. Id tantum voluisse S. Thom. locis omnibus citatis hæcenus, & Thomistas reliquos veteres pro imperio intellectuali imperatiui modi contendit sect. 7. à num. 8. solum enim aiunt imperium internum (siue creatum, siue diuinum) non posse externè vobis ut percipientis imperium creaturis intimari; nisi oratione externa verbi, & modi imperatiui. Atque hanc esse scripturam, Chrysostomi, Dionysij & aliorum Patrum mentem probat: insuper ex ratione practici, & determinationis in scientia, quæ imperium, prouidentiam, vel adequatè, vel inadæquatè & completiue sit requisitæ, quæ scientiæ directiue voluntatis diuinæ electionem mediorum, quibus ad finem præscriptum res prouisa ordinatur, desistere contendit: ut referemus, cum eius, & ab auctoritate, & à ratione fundamenta diluamus. Respectu vero cuius imperium hoc enunciatiuum, & assertiuum sit, & ad quem dirigatur, an ad Deum ipsum eo imperantem monasticè; an ad creaturas politice, & ciuilitate? statuit primo tota sect. 8. nullum imperium intellectualem, & rationis (ac subinde neque hoc suum assertiuum, & enunciatiuum voluntatis diuinæ de præsentis) posse esse monasticum ad Dei voluntatem mouendam, ut voluntatem rei faciendæ concipiat, & urgeat: sibi autem loqui Deum ait, & Dei ad seipsum imperium illud esse, quatenus voluntatem, & potentiam Dei executricem (siue ea formaliter diuina voluntas sit, aut omnipotentia attributum ab illa formaliter diuersum) dirigat, ut determinatè, ac non cæco modo exequatur opus faciendum, si iudicium solum de eo, ut possibilibus, ac non de faciendo determinatè applicationem voluntatis & omni-

potentia

potentie ad operis executionem antecedit: vt ait certamine q. concludere 4. a. num. 8. lectio. 10. a. num. 7. ad 6. argumentum fecit. 11. num. 1. 5. & 6. in quorum 2. & 6. ac deinceps docet: intellectuale hoc iudicium; quod Deo locutio, & assertio sola ipsius est, non imperium, respectu creaturarum ex eo dictamine faciendum; sue a Deo folo, sue a Deo, & causis secundis imperium ipsis physicum esse, ad modum ciuiliu, politici, & moralis, quod ad alios ab imperante dirigunt: non autem morale ciuile, & politicum proprie: quia hoc cum per rationem intinandum sit, ad folas creaturas racionales dirigi potest: imperium autem physicum intellectuallu intinacione opus non habet, sed folo determinatione, & necessitate physica, quam ita imperatis, & prouisis assert, vt sint, & operentur iuxta eiuusmodi imperium assertum, & prouidentiam.

2. Hæc totius cogitationis nostri Ruiz & fundamen-
torum, quibus cum adstruere, atque ab oppositionibus
contra intellectuale imperium & vniuersum, & diuinum
vindicare tribus, & dimidia sectionibus totis, & fuffis,
contendere, breuis, & dilucida fumma est: in ea tamen
falfa plura, & implicantia effe videntur: solumque ex-
cogitata, vt difficultates grauiffimæ contra intellectuale
imperium ab anterioribus propofite eluderentur, atque
illud, tanquam prouidentia eiuſſe completum in
Thomæ gratiam (qui tamen ab illo abſe longe) de-
fenderetur: cum nihil in eis, præterea inueniatur quod
qualimodi imperium, & eo ſimiliter ſuadeat, vt ex ſubſi-
diendis conſtat. Et primo, eludendis ſolus difficult-
tibus excogitata omnia fuiſſe, earum poſitione, &
doctrinæ huius ad illarum eluſionem, atque occupatione-
nem applicacione conſtat. Prima ab Aureolo in 1.4. q. 1.
art. 1. opinio 2. acutè perpenſa, quam & nos fuſe
luſus perſecuti certam 1. num. 6. Etiam, vt de imperia-
tia apprehenſione huius dieebamus, iudicium hoc nequit
eſſe cauſa operis abſolute faciendi, vt fiat eo modo quo
facienda eſt: ergo nec imperium, & prouidentia illius.
Conſequencia eſt legitima: quia prouidentia debet eſſe
cauſa operis faciendi, & vt fiat eo modo quo facienda
eſt omnium, nemine deſumpto) Philoſophorum, Patrum,
& Theologorum ſententia. Antecedens probatur. Non
cauſa: quia ſupponit opus abſolute faciendum eo mo-
do, quo faciendum eſt: cum fit eius iudicii obiectum,
vt faciendum abſolute eſt: prout eſt ipſo poſterior, vt
abſolute faciendum eſt, & ſore iudicatur. Reſpondet:
cognoſci Deum, non in ſeipſo, vt præſens eſt æterni-
tati Dei; ſed in Dei voluntate de eius effectiōe, &
modo quo efficiendum abſolute eſt: ſed, vt mittamus
præſentiam futurorum in æternitate, in qua re ipſa &
Thomæ ſententia Dominici Recentioribus diſſentit (tametiſ-
ſimus doctis æquiuoce quandoque loquatur) contra
primo: quia vt offendit tom. 1. de Deo vno controuerſ. 2.
d. 6. nihil Deus in alio, tanquam in medio formalit.
potēſt cognoscere, maxime fuſa contingencia in volun-
tate efficaci de re connexa cum rei abſoluta effectiōe;
etiāſi voluntas efficaci Dei remiſſima cauſa, & rei, &
modi fit, vt offendit contra Suarioſas præſcriptiones
controu. 4. de voluntate Dei diſput. 6. de ordine inten-
tionis, & executionis poſſibili in Dei voluntatiōis, ne-
dum cum immediata cauſa voluntas efficaci Dei eſt, vt
eſt voluntas prouidentia & cauſa eſſentialis æque, atque
decretum concurrēdi: hic enim militat omnia, que ab
authoritate, & ratione Ruiz totis ferē quatuor tomis
congeſſit, vt re peſſum contingentium futurorum liberat-
tatem offendatur, & nos pro intento eodem opportunitus
diſpoſuimus, & auximus tom. 1. de Deo vno controuerſ. 3.
tota d. r.

3. Secundo: quia vel iudicio hoc de re absolute faci-
cienda, & futura, ac modo, quo facienda est, habito
absolute in decreto, tantum cognoscitur decretum, &
esse intentionale rei praeognoscibilis, & mediorum
ac modi quo facienda est possibilium, vel utrius ten-
dit cognitio, & iudicium illud in intrinsecum, & entia-
tum esse absolutum, & rei, & modi ac mediorum,
quibus absolute facienda est: sicuti voluntas efficax ten-
dit, extenditurque actu ad rei, ac modum, mediorumque
quibus efficienda est effectum, & existentiam in seipsis
ac secundum suum intrinsecum esse absolutum. Si primum
solum cognoscitur res, modique eius faciendi possibilis

cum denominatione voluntatis efficacia simpliciter
formam scientiam subsequuta; quæ rei, & modi facienda
se, & intrinsecè fumparum statum præcognitum præco-
gnitum non immutat, nec ab illo extrahit; sed summa
littera solum facit volita, est actus pro hujus nature
superiori in se absolute existentia facit: Nec aliud quod
præter verba dat illa vulgaris, & capiosa pluri-
tudo arduis difficultatibus Theologicis eludenda; cum
eludenda, & atque illudenda in discipulis apertè
scientia absoluta rerum ordine intentionis, & ordine
cautionis. Rebus quippe vera absoluta existentia
executionis solummodo cœnente ordine vero intentionis
formaliter loquendo, solummodo convenit rebus ex-
istentibus cum ipsius desiderium, fuisse absolute desiderium. Tertiò
rebus absolutum aliquod esse intentionale vix
possibilitatis statum præcognitum ex voluntate eam
efficaci subsecuta, quod necdum absolutum intrinsecè
esse rerum secundum se fit, & attingat: certo illud
& rei, & modi quo facienda absolute in se esse
minimè est: ergo de iudicio de illo esse intentionale
non scitur formaliter à Deo absolutum esse, & rei,
modi quo faciendum est; sed aliud esse, & modi
rei, his ab ea intentione absolute, & formaliter inter-
tentione: ergo ex eo iudicio non procedit Deus ad executionem,
nam, & rei, & modi absolute faciendæ, & faciens
quo absolute esse rei, & modi quo facienda esse præcognitum
esse illud absolutum intentionale, quodcumque fit,
quomodo locumque explicari, non est esset, & modi
quo facienda absolute illa est: ergo pro scientia &
iudicio de absolute illo esse intentionali rei, & modi
nec scit, nec iudicat formaliter Deus de absolute
rei, & modi faciendi, sed de alio: ergo pro illud iudicium
præcise non exequitur Deus, quod à absolute
quoad rem ipsam, & modum faciendum esse præcognitum
rei: atqui ad id solum statuitur iudicium hoc, & intellectu-
ale imperium (in quo, vel pro scientia, & intellectu
complementum fiet) vt non nisi ex iudicio de, &
de absolute à se, vel solo, vel cum causa causæ facien-
dis, & eiusque directione sapiens Deus formaliter,
in conscientia opus exequatur: ergo, si iudicium illud vix
esse illud absolutum intentionale rei, & modi, quo faci-
cienda est formaliter à voluntate efficiat eorum ipsi
attributum, ad intrinsecum esse absolute rei, & modi
quo facienda est, & actiue à voluntate illa efficiat
posteriori nature per ipsorum absolutum executionem
tribendum; sua representatione, & alteratione non
progrederetur, pertingat, & penetret, non procedit
ex scientia, iudicio, & dictamine de re faciendæ & mo-
di, quo ab ipso, vel solo, vel cum causis secundis
facienda est, ad rei & modi absolute executionem: cum
solo titulo, & ratione asseritur hoc imperium in Deo
eiusque providentia locum per Doctorem hunc possit
habere) sed ex iudicio absolute existentie intentionis
rei, & rei, & modi, quam non facit, & causat, et
supponit.

4. Quod si absolutum rei, & modi executionis & esse intrinsecum absolutum representatur, & affectus iudicio illi intellectus imperij attingatur, & in eo dilectum membro dicemus iudicium, & imperium hoc hie natura, vel quasi natura, potestius est ad illud cognitione voluntatis efficacia, tanquam medius ducatur, quod enim medium iudicandi de re aliqua iudicium de illa natura precedat euacuare rem illi materialem, & terminatum obiectum esse non tollit hanc, qua terminatum obiectum est, (si representationi omni præcedere natura debere; sed tantum non illam solum, sed medium, in quo cognoscitur natura eius representationem antecedere: generale enim est certum illud principium philosophicum; & in nullo obiecto deficiens: *ex obiecto est potentia præter naturam*, maxime, cum notitia de obiecto quantumvis præ materialis, & terminatio iudicium est, in ea nulla infirmitas, siquidem in quocunque medio cognoscatur, & esse, & fore absolute iudicatur, huius absolute essentia, vel quasi natura debet apprehensio præcedere, & non postea cognito assentiantur, & tamen esse iudicemus, deinde futura rei, faciendaque absolute iudicium, & scissum diuinum de eius absoluta effectione, & functione, natura vel quasi natura precedere docet hie Doctor meus.

& accurata eruditione, & Patrum observatione passim asserentium, futura non ideo esse futura, quia à Deo præsentantur (absoluta videlicet futurorum præscientia) sed contra potius id à Deo præfieri, quia sunt futura. Indèque, & aliis rationum momentis contra Dominicanos Thomistas Recentiores probat præscientiam absolutam futurorum causam, neque esse, neque esse posse: nostrorumque operam contingentiam, & libertatem cum diuina absoluta de ipsius præscientia conciliat, vti nos ex ipso, & propriis ponderationibus, rationibusque ostendimus tom. 1. de Deo vno controuersia 2. d. 5. quæst. 8. à certam. 1. quare negare hic author neque futuris absolutè, & faciendis naturæ, vel quasi naturæ prioritatem, & præcedentiam respectu scientiæ, & iudicii huius diuini (quod imperium, & Dei prouidentiam, cuius complementum esse voluit) de absoluta esse intrinsecò, & functione rei, & modi quo facienda absoluta est: ac subinde non potest non eiusmodi iudicio diuino negare erga res proximas eorumque absolutam existentiam, & modum quo faciendæ sunt causali-tatem: ac prout iudicio huius imperij, & prouidentia rationem deferre non potest, vt contendimus: ni suæ, & Patrum doctrinæ, & consequentiis à se ex iustitio approbatis, confirmatiue deficiat: quo eodem argu-mento tentata alia ab eodem Ruiz occupatur solutio. Nempè obiecta pure materialia (cuiusmodi creata omnia sunt) præcedentiam naturæ respectu scientiæ diuinæ ab ipsis secundum se totam prius independentis habere non posse, id ego fateor; ast cum ipso, & Patri-bus nuper memoratis, quasi naturæ præsuppositionem in obiectis creatis respectu scientiæ de ipsis diuinæ fateor requiri: quatenus, ni in se absolute essent, infinita scientia, & formalis de se omnium, à nullo pendens, expressio & representatio ad absolutum esse earum nec tenderet, neque explicaretur: scituri neque immensitas ad spatum, nec æternitas ad tempus, quæ nulloquam, nunquamque forent: & quidem hæc quasi naturæ cau-salitatem futurorum in præscientiam, illa, & Patrum locutiones à nobis, & à Ruiz admixtæ continent.) præ-sentantur à Deo; quia futura, non à contra, quia præsentantur esse futura.

1. Arguo secundo generali illo & antiquo argumen-to contra intellectualem omne imperium quouis modo explicatum: quia imperium hoc intellectualem neque est monasticum, & eiusdem imperantis, atque in re præ-sentis Dei ad seipsum, nec civile, & politicum, nempè ad alium, vel ad alios, atque in re præsentis ad creatur-as ex ipso, & iuxta ipsum produendas: ergo non est imperium. Quod, nisi alterum è duobus esse nequit, negatiua pars de imperio intellectualem, & rationis mo-nastico probatur (secunda enim ne hoc iusto longius exatit probanda erit certamine frequenti) Quia neque est monasticum respectu voluntatis, seu volitionum eius, qui cognoscit ea intellectualem cognitione, siue impera-tum, siue enunciatiui modi, & iudicii de præsentis. Pri-mò, quia actus voluntatis imperium proprium, & in-trinsecum volituro intellectus non requirunt, nec pa-tiuntur. Non requirunt: quia multi absque imperio ex arbitrio, & voluntatis libertate (iuxta imperij) vtriusque intellectus auctores) ad vtrumvis plures actus volun-tatis debent præcedere ex obiecti indifferenti dispositio-ne & voluntatis facultate & libertate elicit. Secundo: quia, si ad omnes voluntatis actus imperium requiratur, vel dabitur processus infinitus & actuum voluntatis, & intellectualium imperiorum, vel voluntati auteretur pri-matus libertatis, & dominium in actiones cæteras eius, in quo est, ac tribuatur intellectui; si in aliquo eius im-perio, ad quod ipsum actus liber voluntatis non appli-caretur sitendum sit: quia, ni ex libertate intellectus li-ber sit, ex libertate voluntatis, cuius nullum liberum actum, aut exercitium supponit liberum esse non potest, ac tota actionum nostrarum libertas peribit: siquidem omnium, etiam primi actus voluntatis principium de-terminans imperium intellectualem erit, quod nec vnde liberum, sed necessarium sit. Quod si imperium hoc in-telec-tuale monasticum ad omnes voluntatis actiones non requiritur, sed, vt plures eius actus sint, satis obic-cti propositione voluntas habeat (vbi aduersariis faren-ribus habet ad nullum intellectualem imperio egere, haud

Christoph. de Origen. de P. v. v. Tomus II.

segniter concluditur; siquidem & ad quemvis assignabi-lem sola obiecti propositione, & facultate voluntatis ap-petitiua obiecti propositi, habere illam, quicquid vt in actum prodeat requiritur, cæterorum actuum exemplo, & ratione demonstratur.

6. Quod autem, nec imperantis voluntas ad suos actus monasticum intellectualem imperium patiatur, ac prout de, & tale imperium sit impossibile de diuinis volitionibus probat Ruiz sect. 8. à n. 6. Quia inter actus diuinæ volun-tatis, nequit esse actus imperantis, & imperatus: quare mul-tominus actus imperatus ab imperio intellectus ex inferi-oritate & subiectione (inquit) quam actus imperatus voluntatis dicit respectu imperantis, & necessaria distin-ctione reali inter vtrumque, quæ actuum diuinorum des-truat realem identitatem etiam identitatem omnium volitionum, siue omni volitionis diuinæ, & alia à nobis dissecta controu. 4. de volunt. d. 6. q. 4. quare possibilitate admissa volitionis imperantis, & imperatus in voluntate diuina aliunde probo impossibilitatem imperij monastici intellectus respectu actus voluntatis, qui sit impera-tus: & primo de actu intellectualis imperij Thomistarum recentium Dominicanorum per cognitionem modi im-peratiui, ac hoc omittenda non est facilis Arriagæ nostri impugnatio, & observatio ex omni grammatica cuiusvis idiomatis sit: in nulla enim modi imperatiui prima per-sona inuenitur, sed secunda solum, & tertia: vti quæ, quia imperium intellectualem (cuius si esset imitatio verbalis foret) omnibus gentibus cuiusvis nationis, & lingue censetur impossibile. Secundo de vtriusque modo intel-lectualis imperij respectu volitionis probatur vniuersum impossibilitatem. Quia de essentia imperij est afferre deter-minationem, & necessitatem actionis imperatæ, quam imperatum agens absque imperio illo non habebat: sed nullo imperio intellectualem assignato, & ad intento afferri potest voluntati diuinæ (& idem est de reliquis) de-terminatio, & necessitas actus quem antea non habebat: ergo respectu volitionis diuinæ nullum ex assigna-tis, aut ex assignabilibus intellectualem imperium esse potest. Discursus concludit, si præmissæ sint firmæ: quæ-rum maior axioma & ipsa imperij essentia, & definitio est. Minor est etiam certa: quia imperium omne as-signatum, & assignabile de faciendis ab imperante ipso, vel solo, vel cum aliis, supponit determinationem vol-untatis per volitionem efficacem de faciendis & modo, quo faciendæ sunt, quæ subinde afferit necessitatem phy-sicam ita ea faciendi in imperante (si ab eo agenda sint) & moralem in aliis, seu ciuilem, vel quasi, si ab alio sunt agenda; ast nullum ex assignatis, vel assignabili-bus imperium intellectualem aliam, siue ad aliud necessi-tatem & determinationem potest afferre voluntati impe-rantis: ergo nullum imperium intellectualem assignatum, vel assignabile potest afferre de nouo voluntati imperan-tis aliquam determinationem, & necessitatem ad actum proprium, vel quid aliud, ad quod necessitas, & determi-natio voluntatis non præsupponatur.

7. Maior de hæcenus assignatis, & excogitatis im-perijs intellectualibus est certa: siquidem vtriusque mo-dus intellectualis imperij supponit necessitatem, deter-minationem voluntatis ordinandi rem prouiam deter-minato hoc modo per voluntatem efficacem præhabita-m de medijs aptis ad finem ipsi è Dei intentione præ-scriptum: ad quod solum per apum ex hoc intellectualem imperio elicitorum posset voluntas determinari, ac ne-cessitari: sed de omni intellectualem imperio assignabili probatur. Quia nullatenus esset liber actus voluntatis ex imperio intellectus eam ad illum necessitate, & de-terminante, ni imperium illud actum voluntatis libe-rum, & ad ea omnia efficacem, & determinantem sup-ponat, vel penes intellectum sit actionum rationalium, & humanarum liberas, & dominium, cum dispendio primæ, & primariæ libertatis, & dominij voluntatis suæ in proprias cuiusque actiones: cum enim imperium intellectualem hoc necessitatem voluntati, & determina-tionem ad actum imperatum afferat, ac prout actus ne-queat esse proximè, & immediatè liber, sed nec mediatè, ni intellectualem imperium nullum actum voluntatis libe-rum supponens proximè, & formaliter liberè ab intel-lectu elicitorum: quod, ni intellectus libera potentia sit fieri nequisset nec potest imperium hoc actualem respectu po-terantur.)

K

uentiarum imperantis exequentiam imperata imperium, & determinatio esse. Si enim respectu potentiae, seu omnipotentiae diuinæ, creatorum omnium executricis, loquamur, in mea, & verosimiliori, opinione omnipotentiam diuinam cum eius voluntate formaliter etiam & metaphysicè identificante probatum iam est. Vniuersalius autem id probò, etsi realiter etiam potentia exequens à volitione in Deo differret. Primò: quia necessitas-determinatio, & applicatio potentiae exequentis ad operandum irresistibiliter in imperante supponitur inducta per voluntatem efficacem, quam imperium intellectualem supponit, vt ostendimus. Secundo: quia intellectualem imperio aliis potentis, quæ obiectorum propositione, & cognitione non ducuntur imperare, perinde est atque *furdo* (vt aiunt) *narrare fabellam*. Tertio ex omnium Philosophorum, & Theologorum doctrina quæ dominium, & imperium totum in ceteras potentias sibi coniunctas supposito, vel subiecto, soli voluntati, & despotismo illud, tribuunt; vt eas omnes, absque obiecti cognitione, & propositione, statuta à voluntate exequi faciat, & obedire. Quarto demum argumentum illud ex omni bono idiomatis cuiusvis grammaticæ locum hic etiam habet contra modum intellectualem imperij Thomistarum recentiorum; siquidem, si imperare propriis potentis exequentibus non repugnaret, modus verbi imperatius primam personam habere in bona grammatica posset, & deberet.

8. Horum pleraque attingens nosset Raiz tota sectione 8. titulo, & conclusione præfixa monasticum non esse neque respectu voluntatis ad vltiorem volitionem de effectu, seu re & modo, quo facienda extrinsecus absolute est à voluntate extorquendam, nec ad inducendam potentis exequentibus imperantis necessitatem, & determinationem, quam ex præsupposita voluntate efficaci de absoluta effectione, & existentia rei, & modi quo facienda est ante intellectualem imperium præhabent: respondet sectione 11. numero 2. & 6. vbi ait iudicium assertorium voluntatis Dei de re, & modo, quo facienda est respectu Dei locutionem esse, nusquam vero imperium, tantumque inferre, ne Deus cæco modo, atque incertis de re, & modo, quo facienda absolute est, solaque cognitione possibilitatis rei, & modi, quo fieri potest, quæ voluntatem de eiusmodi effectione præcedit, vtrumque exequatur. Sed tamen hæc contradicunt dictis ab ipso Authore sect. 6. vbi numero 2. ait. Idem imperium Dei quatenus efficaciter mouet ac dirigit prædestinatos ad credendum, sperandum, & diligendum sicut oportet, vt sic est imperium monasticum, quo Deus suas operationes exequitur, & propria sibi facultate operandi fungitur. Ergo admittit imperium esse, nec solam locutionem respectu Dei eo iudicio imperantis. Contra secundò: quia seclusa ab eo iudicio inductione necessitatis & determinationis ad rem extrinsecus, & modum, quo absolute facienda est potentis volitione, & executiue imperantis, excluditur ratio, & essentia imperij monastici ab eo iudicio, quæ (Authoris huius verba sunt de essentia imperij vniuersim, & in supremo genere sumpti sect. 11. num. 8. agentis) consistit in hoc quod iudicium intimans efficacem volitionem eo ipso necessitatem inducat, vt fiant, res quas iudicas esse faciendas. Atqui ea determinatio, & necessitas potentiae volitione, & executiue imperantis præsupponitur inducta per ipsius voluntatem efficacem de re, & modo, quo absolute facienda est vt ipse non semel fatetur; nosque proximè demonstrabamus: ergo nequit esse imperium monasticum, & respectu Dei, vt citatis verbis hic author admittit, etsi quandoque tale imperium esse minus debita consequentia neget.

9. Id autem quod constanter totaque sect. 8. docet, & probat (non posse scilicet intellectualem hoc imperium mouere ad vltiorem volitionem de opere faciendo atque ea ratione monasticum esse) minimè coheret cum eo, quod addit nempe solum esse allocationem Dei, ad seipsum, vt videns animaduertens, sciens & prudens prodeat in opus certum, ac determinatum cum directione determinata rei faciendæ tanquam de facto faciendæ, vt scribit sect. 11. n. 2. etenim cum iudicium illud requiratur, vt sciens & prudens, &c. per illud prodeat in opus Deum

imperium ad ipsum, saltem ratione executiue potentie suæ monasticum est, non sola allocutio: Nec valde determinationem, & necessitatem operandi præsupponit inductam executrici potentie à voluntate efficaci in huius doctrina: siquidem, nec sufficit eadem necessitas, & determinatio ab efficaci voluntate prius inducta operibus creatis, vt fiant, quæ minus iudicium illud respectu eorum imperium physicum, & ad alterum su. Secundo inquit: an illud sciens & prudens, tantummodo valeat, atque vt ex scientia, prudentia, &c. fieri faciendi visione Deus operetur, qui ad se eo iudicio loquitur, vt verba sensu, & significatione apud omnes creata sonant: an solum comitanter, & per accidens via opus prodeat illud iudicium se habeat in Deo; si postremum prouidentia non est, neque eius complementum; tota enim prouidentia per se causa est, vt Deus operetur ad extra; nec solum, vt causa per accidens & materialiter Dei operationem comitant se habet, vt musica in adificatore: & hic Doctor ex prædictis esse causam, & exemplarem & efficientem vt Deus ad extra operetur, fatetur, & probat. Alias, nec respectu creaturarum, vt passus fiant: quod necessarium, quæ ex ipso sunt vt causa per se, nec solum ad ipsorum effectiorem comitanter se gerit: si autem dicatur primum illud iudicium, quod Deo causa per se est, vt operetur ad extra, & creaturis, vt fiant, non est locutio Dei ad creaturas per se, plerumque rationis, & auditoris incapaces, vt asserit, sed ad seipsum non quæ omnia potentem: patet, quia omnipotens formaliter, & actionalis, nec volituius (si à voluntate omnipotentis formaliter differt) est; sed solum operans ad extra transeunt: quare nec ratione omnipotentis, & rationis audientis capax, vt nuper de irrationalibus creaturis dicebamus: ergo locutio illa Dei ad seipsum per iudicium illud præcedens vt Deus sciens & prudens prodeat in opus, &c. ad seipsum, quia rationale & volituius est, huc ad seipsum secundum eam potentiam & voluntatem, cui obiectum proponi, quæque ratione ad ac dirigi possit, ac moueri nempe voluntatem, & huic proponitur obiectum nempe, vt ex se, & ex illud iudicium Deus operetur ad extra, ab eaque vltiori voluntate & volitione de re, & modo, quo absolute facienda est sollicitatur: inò, & determinatur per eiusmodi iudicium, & imperium, contra tuum aliud assertum de determinatione determinandi scilicet ad actum & determinationem voluntatis præsuppositam.

10. Opportunè hic huius sententia fundamentum conuellam, antequam alias eius impugnationes proponam: quia coram solutio ex proximo discursu locutionis capiet ac mutuo illum illustrabit. Totum enim fundamentum est: quod scientia simplicis intelligentie, & indifferens est, prout sique, ac non prout sique communi nec determinata, vt res hæc, & tali modo fiat: quæ nec opus, & modum faciendum repræsentat, nec de se practica est, nec decens, vt Deus sciens, & prudens de opere absolute faciendo in opus prodeat, atque operetur; cum tamen & prouidentia scientiam de se prædicam, & ex qua Deus sciens, & prudens de opere faciendo, vt faciendum absolute est, operetur. Respondetur ad primum, seu primam partem fundamenti: scientiam illam esse essentia sua practicam, adhuc in actu primo, & quovis statu, sed practicum in actu primo & speculatiuum esse differentias accidentarias scientiarum de se prædictas extrinsecus ipsis à potentia vel impotentia carere, di rem cum modo quo facienda cognoscitur, vt continetur de actibus intellectus, & contra. 1. Dialecticè, dicendum Nam & Angelus perfectissime cognoscit res, & modum quibus faciendæ plura ab aliis sunt: quæ tamen ad ipsa fieri nequeunt, cuius potestatis defectu cognitiones illæ speculatiue sunt, nam practice, vt in aliis bonis, & quibus res eo modo fieri possent. Quoad determinationem vero rei, & modi quo facienda est, cum fieri, & de re, & modo, quo facienda est, obiectum est, & di huius est; horum determinat obiectum est, & non aliorum obiectum: etsi similis aliorum obiectum, quoad rem, & modum, quo fieri possent, & Deo: ac prout communis subiectus ea scientia prout si, ac non prout si rebus est: obiectum autem diuersa: quoad determinationem vero actum

rei faciendæ, vel secus, nec de ratione scientiæ prædictæ est, nec ad intellectum spectat, cuius solum est obiecta cognoscere, & voluntati proponere, ut eius ductu, & luce præiudicet, non cæco, & irrationali modo pro libito, & arbitrio suo, & ex præconstituto in illa obiecta, vel complacentia, vel desiderij affectu feratur, vel non feratur. Quod si efficaci feratur desiderio in obiectum iam huius efficiendi determinatio actiua adest, non autem alterius efficiendi, in quod efficaci desiderio voluntas non feratur: ac proinde determinatio actiua, scientiæ prædictæ extrinseca etiam est à voluntatis actu efficaci, quem sua obiecti propositione ab illa sollicitat, & obtinet. Hinc constat scientem, & prudentem Deum opus externum aggredi, cum ex voluntate efficaci, cui præconstitutum præcessit opus aggeditur: & præconstituto quoad rem quidem, & modum, quo exequendum opus est: tamen non quoad statum absolutæ existentie, quem post, seu per absolutam executionem habebit, quem efficaciter desiderare, & adiuuare voluntate sua determinare (ni actum agere inexistit vellet) nusquam posset, si absolutè factum, & existentem in se voluntati proponeret, ut decerneret faciendum.

¶ 11. Quare omnino fallaciter, & ex tunc equivocacione ea propositio assumitur: spectare nimirum ad Dei decentiam in operando, atque, ut non cæco modo, sed sciens, & prudens operetur iudicium de re, & modo quo opus faciendum est, ut faciendum, seu futurum absolutè efficaci Dei voluntate est; nec solum ut potest fieri, expectandumque illud iudicium pro naturæ prioris, ut prodeat Deus ad opus exequendum. Dicitur enim ante executionem præsupponi, & prænotari debere executionem implicacione manifesta: tamen, ut faciendum, id est, cum omnibus, quæ absolutè habebit, quoad substantiam, & modum, cum res pro naturæ posteriori fiat, pro statu tamen possibilitatis, & stabilitatis illo ipso modo debeat prænotari, ut non cæco modo, sed sciens, & prudens Deus, & quivis alius opus faciendum efficaciter decernat, & deinceps exequatur. Atque, ut appareat, quam male ex scientia, & prudentia, secundum quam, & ex qua debet operari ad extra Deus, ut se digne decenter, atque ex perfecta providentia operetur, iudicium hoc enunciativum voluntatis efficaci de absoluta existentia rei, & modi, quo faciendæ est ab hoc autore necessarium abducatur, advertendum est: ad dignitatem, decentiam, & perfectionem providentiam; ex qua sciens, & prudens, ac non cæco modo operari debet Deus, expectare futurum modo posse scientiam, & præscientiam faciendum ab ipso, quæ facultati, & potentia ipsius inferant, quæ dirigi in se, & per se eiuſmodi scientia possit, atque obiectorum eius propositione ad illorum prosecutionem duci; & induci ac respectu eius tantum; non autem respectu aliarum, quæ in se, & per se dirigi ex scientia ad obiecta, & operationes propositas per scientiam illam prosecutiones, siue exequendas non possunt, solumque extrinsecus, & denominatiue ab actu eius facultatis, quæ ex scientia, & propositione obiectorum ipsum elicit, & quo medio ad operandum facultas alia determinatur: Cum autem facultas obiectorum propositione de se, & per se dirigibilis, atque ex præconstituto determinabilis atque determinatiua aliarum facultatum ipsi coniunctarum, supposito, vel subiecto sola voluntas sit: sit planè, ut illud iudicium proponens obiectum faciendum, & modum, quo faciendum est, quod ad actum voluntatis de opere faciendæ, & modo, quo faciendum est movere voluntatem possit esse requisitum ut agens rationale (atque in re præsentem Deus) ex scientia, prudentia, ac non cæco modo, sed digne, & rationabiliter operetur: illud vero ad hoc, nec requirit, nec pertinere, quod voluntatem ad eiuſmodi actum de opere ita faciendæ, nec mouet nec potest movere: atqui per hunc Doctorem iudicium illud de voluntate efficaci operis, & modi, quo absolutè faciendum est, præsupposita, non mouet ad ulteriorem actum voluntatis de opere, & modo absolutè faciendæ; immò nec potest movere ut vidimus numero 9, sed sola scientia simplicis intelligentiæ, quæ voluntatis actum

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

de opere faciendæ posteriori iudicio enunciativum direxit & præcessit: ergo sola scientia simplicis intelligentiæ, non autem iudicium illud actus voluntatis de opere faciendæ enunciativum requiritur, & pertinet ad perfectam agentis rationalis (atque in re præsentem Dei) providentiam, siue, ut decenter, digne, non cæco modo, sed sciens, & prudens rationale agens operetur.

¶ 12. Ab exemplo Architecti, cui templi, vel domus struendæ ignigraphia, seu orthographia satis non est, ut in opus prodeat prudenter, quovisque eam domus delineationem, & exemplar probans eius dominus futurus, ut illud exemplar in eius structura sequatur, præcepit reliquis orthographis (si quæ sint) reiectis, solum probat: expectandum iudicium exemplar illud approbantis Domini, cuiusque determinatam voluntatem exterius Architecto intimandum, quia capax intimationis voce, aut scripto est: quæ intimatio externa decretum dicitur, quia non aliud quam decretum Domini intimatur pro quo externa intimatio illa substituit, atque imperium Domini, ac cuius aliena voluntate executio necessario pendet ad Architectum est; cæterum, cum iudicium exemplar illud proponens, aptumque iudicans, & ex cuius præ aliis electione, ut ad ipsum domus edificetur Domini voluntas determinatur, domum ipsam, iuxta illud ædificandum, nec proponat, nec domus faciendæ, ut absolutè faciendæ, siue in statu absolutæ suæ effectiōis, ante, vel post electionem, iudicio illo de exemplaris propositi rectitudine à Domino eligente, cuiusque instruendæ executiue domo imitationem præcipiente habeatur: nil aliud hoc exemplo deductum, quam iudicio de rectitudine exemplaris, iuxta quod domus facta nondum est, sed fieri posse proponitur, electio Domini, ut iuxta illud ac non aliter domus fiat ab eius voluntate obtineatur. Nec amplius suadent testimonia Dionysij, & Damasceni, quæ de causis exemplaribus, & ideis diuinis sunt, quas stabiles in mente Dei asseruat: causa vero exemplaris imperium non est: immò nec in mente diuina formaliter est ut formalis scientia, & representatio est, sed, ut obiectum: ut de diuinis ideis diximus tom. 1. de Deo vno controu. 2. disput. ult. approbante ipso Ruiz tom. de scientia d. 82. à sect. 6. ex his ipsis locis Dionysij de diuinis nominibus capite 5. circa finem, & Damasceni orat. de imaginibus pag. 3. quæ pro hoc suo intellectu imperio recitat, & expendit sectione 9. num. 12. 13. & 14. malè explicat verba illa Dionysij à se ex citato loco recitata, quas scripta diuina prædestinationes appellant, diuinaque ac bonas voluntates, quæ constituunt, iuxta ideam, seu idealiter: & faciunt omnia actiue, & providentialiter ex omnipotentia intelligenda venire; siquidem obiectiue solum diuinæ voluntates vsupantur, cum idææ, vel exemplaria dicuntur à Dionysio, & Patribus reliquis: unde quod confirmatione vltima assumit (providentiam scilicet esse causam exemplarem rerum) & falso tribuit Boetio 4. de consolator. Prosa 6. vers. med. seipso evanescit. Reliqua, quæ ex scriptura, & Patribus pro intellectu suo imperio diuino adducit, æque, immò verbis, sonoque tenuis, non huic suo, sed Thomistæ, imperatiui modi, quod reicit, magis fauent: & pro imperio intellectu ad creaturas faciendas directo faciunt: quod dilemmatis, quo argumentum secundum contra imperium quodvis intellectuale proponebamus numero 5. pars est secunda à nobis iam probanda: quare oportunitus post secundæ huius partis, cui ea loca videntur directè aduersari, probationem obiciuntur, ac diluuntur.

CERTAMEN IV.

*Imperium intellectuale, immò nullum,
Deo intrinsecum respectu crea-
turarum esse potest.*

X. **Q**uod autem intellectuale hoc imperium respectu creaturarum, ad easque directum esse non possit: de rationalibus, & liberis creaturis earumque liberis operationibus probavit iam pridem effaciter Aureolus vbi supra: quia imperium omne diuinum intellectuale essentia sua verum, & antecedens naturæ, & causalitate ad imperata extrinseca connexum est essentia sua, & ex parte antecedentis & sui prioris quodvis naturæ cum imperatis ad illarum absolutam existentiam determinans, necessitateque inducens: atque necessitas, & determinatio ex parte causæ & prioris naturæ ad absolutam effectus existentiam fe tenens, huius libertatem euerit: ergo imperium intellectuale, & Dei providentia, quæ in eo flet, eoue complectur, prouisi & imperati effectus euerit libertatem: atque actiones libere creatæ prouisi, atque in hac sententia imperio intellectuali prouidentiam vniuersim complecte, seu constituite, sunt etiam imperata; ergo eorum libertas per prouidentiam aboletur. Hoc argumentum contra imperium intellectuale Thomisticum eoque sitam prouidentiam, quæ inefragabile est, ac si contra physicam prædeterminationem causæ creatæ libere formatæ, vel contra decretum Dei prædeterminatum causæ libere ad suas operationes: vt expendebamus t. r. de Deo vno controu. 3, d. r. multa scripturæ, conciliorum, decretorum, sedis Apostolicæ, & S. Inquisitionis, Patrum, & scholasticorum eruditione, neque rationis pondere leui. Ratiſz vero, qui scientia media ex. v. ff. et, respondet certam. 10. num. 3. iuxta suam, & communem Suaristam præfinitionem libere actionis regularum per scientiam mediam, imperium hoc suum, eoque constitutum prouidentiam Dei de creatis liberis actionibus non, nisi prohibita scientia media eiusque directione, ac regulatione à Deo haberi: ac si subinde vsum libertatis nostræ conditionatum, seu operationis nostræ conditionatam libertatem futuritionem supponere: idque satis esse, vt determinatio, & necessitas antecedens naturæ, & causalitate ipsarum absolutam existentiam, & futuritionem absolute libertati non officiant. Solutionem hanc confutauimus, & radicis conuulsimus controuersi. 4. de voluntate d. 6. question. 2. tota contra Suaristæ præfinitiones: offendentes, præfinitionem antecedentem absolutam actus liberi, regulatam etiam per scientiam mediam ex præsuppositione futuritionis conditionatæ actus, & exercitii liberi nostræ voluntatis inimicitias cum absoluta actus præfinita libertate non deponere, neque hostilitatem exuere; sed solum non adco intinse illam ipsicipientis dissimulare: id quod in prouidentia est clarius: siquidem Dei prouidentia principium necessarii, & essentialiter requiritur creatæ omnis actionis, & effectus est: quare nec status conditionatus potest ab illa, nisi fraudulenter præscindere: quouis enim gradu anteriori eam collocare velis, non potest non pro omni statui actionem antecedere atque pro illo eius libertati officere: quod præfinitio Suaristica (quæ necessarium, & essentialitè actionis principium non est, sed solum supererogatorie & supererogationis) non habet: quare & absolute eius præsuppositione in gradu vltimo anteriore potest vere, & bene status conditionatus actionis libere constitui.

2. Secundo impugnatur providentia actionum liberarum imperio intellectuali ad ipsas constituta: etenim imperium actionum creaturarum liberarum a rationali creatura faciendum, ut respectu illius debito, & congruenti modo habeatur, ac feratur intuitionem intelle-

quali creaturae rationales opus esset, ut actionem imperatam a Deo eliceret: nec physica solum infirmum, quia physica determinatio, & necessitate indiget agentibus naturalibus congrua, & idonea est, respectu agentium rationalium congrua esse potest: unde imperium hoc intellectualem, quod per te, vel providentiam est vel illam vicino constituit de nulla actione libera creatura rationali creaturae intimatur intellectus determinatione congrua, & debita, sed solum physica, quae eius dignitatem dedecente; cum tamen de omni actione libera congruam & agenti libero convenienter providentiam habeat: ergo providentia actionum liberarum creaturam diuinam in eo intellectualem imperio non fiat. Confirmatur, quia actionum nostrarum differentium nullum imperium diuinum est & ab eo ipso non essent ex obiecto indifferentes: quoniamque ex imperio essent bonae, & earum omissiones peccata; Deique imperio aduersae, & tamen earum omnes sunt in Deo providentia: vergetur: qui ut fatetur adhaerentes, quos super intellectualem imperio impugnamus, prauarum etiam actionum est in Deo providentia, & tamen earum imperium in Deo esse nequit: siquidem earum est in Deo seria non perniciosa ac iniqua, sed iuxta tenus, prohibito. Nec praeter hic dicat: esse prohibitionem moralem actionum prohibitorum; imperium vero de his physicum: cum vero physicum hoc imperium necessitatem, & determinationem inextricabilem inducat, ut physice agens liberum inflexibilitate operetur, omni circulator fallacior Deus cum actione moraliter prohiberet: omnique Tyranno immanior, & crudelior, dum prohibet ut paniam, quod deperio imperio physico ab agente libero consilij, & merito refficitur impote extorquet. Tria haec, quae hic nunc posuimus Dei prouidentiam de liberis actionibus in nullo interno Dei imperio de extrinsecis facienda fieri posse, quare neque in intellectu imperio, habere uiter fidentem: ac proinde Dei voluntatem, quae creaturas rationales per media apta, & sufficientia, uel tenet congrua, de se tamen indifferenter, ut ab libentia seruandam oportet) ut bene operentur: atque eam consequantur salutem, prouidet, & disponit, de adiis quidem ipsis efficacem, ac si uelis imperium esse quale esse, & improprum, ut iam ostendimus: De adibus autem ipsis liberis, atque falsis atrox meritorius, nec imperium esse posse, nec voluntatem efficacem, ut tria haec, & nunc antecedente illustrata argumentum euincunt: solumque de eis imperium esse posse morale, quod nullam earum efficiendam necessitatem, & determinationem, adhuc moralem, licet agentibus absolutam afferat: sed solum conditionem, ut nimirum peccet liberum agens, si Dei imperio non obsequatur, impenas sibi a Deo actionis adhiberi. Item, & eiusdem imperio prohibitas excessus,

3. Sed vniuersalibus ad nullam creaturam, etiam intellectualem imperium hoc intellectualem dicitur potius primuue respectu illius imperium Dei ad alium esse prebatur, etſi cum etiam ad creaturas irrationales imperium Dei imperium proprium esse posſet, quod hæc reſellam; illud tamen non intellectus, & ſecunda Dei ne actus foret; fed adſu voluntatis. Probatum prius a noſt Palmiti 110. *Magna opera Domini; cuius in te voluntatis eius.* Quibus præcipua creaturam hæc in deſumitur, quod ad creatoris nutum, & imperium, qualeſcunque, cum in eſſendo, non in operando obſequia exaltiffime: idem enim valet exſequita, atque poſſit, atque exactio hæc obediencie creaturis cuius poſſit reſpectu Dei, fed reſpectu voluntatis Dei, non autem iudicij intellectualis eſt dicitur: ergo imperium, quod iudicij intellectualis eſt dicitur, fed ad creatoris obſequia dicitur dicitur non in iudicio, fed ad voluntatis dicitur ad quod actu, fed in voluntate, fed ad voluntatis dicitur a Palmiti recognoscitur. Patet, quia reſpectu eius actus qui imperium formaliter eſt: ſue Dei imperium, cui imperantis formaliter creaturis, earum eſſe debet obediencia Deo creatori. Probatum ſecundo, & propoſitio ratio a Priori ſententia Palmitis, & inuenit in eo ratio dicitis certam, 3. num. 6. & 7. etenim de ratione imperij vniuersum eſt afferre neceſſitatem, & determinatiſſimam quam aut illud non habebat res imperata ad creatoris

sum, seu operandum, vel utrumque, atque hanc assertum solus actus voluntatis diuine antecedens, ac præsupposita ad quemvis ex assignatis, & assignabilibus actibus imperij, quod dicitur, dicere potest, intellectus, vel creaturae sint vel operentur; non autem eam asserere creaturæ potest actus aliquis ex assignatis, vel assignabilibus intellectualibus: ut eo loco ostendebamus: ergo solus voluntatis, non verò intellectus, quale quale imperium Dei respectu creaturarum esse potest.

4. Confirmatur minor, quæ sola desiderare posset probationem: etenim iudicium illud enuntiativum de præsentis indicativi modi (qui solus in Deo est esseque potest, ut constat ex impossibilitate actus intellectus modi imperativi ostensa certam. 2. à num. 6. & certam. 3. num. 6. ante med.) voluntatis efficacia de creaturæ absoluta existentia, & effectione, eatenus solum necessitatem, & determinationem, ut creatura ita absolute sit, & fiat, ac operetur attingit, quatenus attingit voluntatem efficacem præsuppositam, quæ eius obiectum est, & in se formaliter eam necessitatem, & determinationem absolute ostendi, & efficiendi creaturæ se ipsa assert, quia se ipsa formaliter determinatio, & necessitas antecedens ad ipsum est: ergo non aliam absolute ostendi, & efficiendi necessitatem, & determinationem creaturæ assert iudicium illud, sed eam, quæ efficacia voluntatis est, seu à voluntate efficaci formaliter est, assert, atque enuntiat de præsentis; inde rursus: cum iudicium hoc voluntatis efficacia diuine speculativum sit, respectu necessitatis, determinationis creaturæ ut absolute sit, fiat, & operetur sola ac pura speculatio, nullatenus vero actiua determinatio & necessitas, ut absolute creatura sit, fiat, & operetur; immò, nec practica scientia, & imperium potest esse. Confirmatur ulterius: quia iudicium de absoluta existentia rei pro aliqua duratione, pro qua absolute est, vel fuit, vel erit, est iudicium de necessitate consequente existentie rei pro illa duratione, inclusa formaliter in ipsa rei existentia pro illa, quæ est ipsa formalis exclusio suæ absolute negationis pro illa duratione; & tamen necessitatis illius consequentis, nec iudicium practicum nec determinationem actiua necessitatem assert, sed purè speculativum iudicium est necessitatis illius, quam supponit: ergo, & iudicium, necessitatis, & determinationis antecedentis, ut res absolute sit &c. inclusa formaliter in voluntate efficaci Dei, quam ex parte sui obiecti supponit, purè speculativum erit, nulliusque necessitatis, ac determinationis, ut res absolute sit, ac fiat, actiua & practicum, nedum inductivum erit. Denique solutio, quæ huic argumento adhiberi ex nostris. Ruz doctrina posset, ex decencia Dei providentis, ne cæco modo, sed sciens, & providens de opere faciendo, ut faciendo absolute operetur Deus, adhuc imperio monastico Dei ad se ipsum, (cuius solum actiua operandi decencia referre posset) dissecta est certam. 1. à num. 8. Ad imperium verò, quasi civile politicum, & physicum, & ad alium, nempe creaturas, earum, ut sint, & fiant passivè providentia propria ipsarum non est, nec vimbram adhuc veritatis ea solutio habet: earum quippe nihili refert indecentia providentia, & prouisoris; dummodo nihil eis inde de sua absoluta existentia, & perfectione immutetur.

5. Vltimum caput impugnandi hoc intellectualem imperium Dei respectu creaturarum est imperij proprii interni cuiusvis diuini, ac pure physici ad creaturas, quæ creaturæ sunt, impossibilitas. Dixi purè physici atque ad creaturas, quia creaturæ sunt, ut rationales etiam complectar, respectu quorum, quia rationales sunt intellectualem hoc imperium (immò neque vltim aliud Deo internum) imperium proprium esse non posse ostendi num. 1. & 2. ex capite multiplici. Probatur physicum imperium internum, quod proprium Dei esse volunt, ad creaturas, seu respectu creaturarum, quia talium, stat in determinatione, & necessitate physica ipsis extrinseca, Deoque & actui intellectus (& idem est si in actu voluntatis efficacia constitueretur) diuini intrinseca, & identificata, ut creaturæ absolute fiant, sint, ac operentur: atque hæc physica necessitas, & determinatio Deo intrinseca extrinseca creaturis, ut absolute fiant,

sint, ac operentur, proprium imperium non est: ergo nullus actus internus Dei, siue scientie, siue voluntatis eam asserens necessitatem creaturis, est proprium imperium ad ipsas. Minor probatur primo: quia imperij proprii terminus essentialiter correlatus, & respondens ex parte eius, ad quem fertur, & respectu cuius imperium proprium, seu præceptum dicitur, est obedientia propria: atqui in creaturis, quia talibus, atque ex physica illa necessitate, & determinatione Deo intrinseca, tamen extrinseca existentibus, & operantibus, obedientia propria non est: ergo neque illa Deo intrinseca, & creaturis extrinseca ac physica determinatione ad eiusmodi actus, & executiones correlatas est proprium imperium. Maior ex terminis ipsis per se nota mihi, & omnibus communiter est: sicut & minor. Sed Ruz noster sect. 1. 1. num. 9. minorem admittit: tamen obedientiam ampliari posse, non renuat, ut comprehendat, quamvis effectus, absque vlla resistentia, allocationem, verum ampliatio significati vocem à proprio significato ad aliud, quod ipsius proprium non sit, significandum extrahi ac deduci conuincit: idcirco negat absolute maiorem: atque obedientiam propriam, non quidem imperio proprio vniuersum, siue omni imperij proprii speciei terminum essentialiter correlatum, & respondentem esse: sed morali tantum, & politico, seu civili imperio non autem physico, quod in actu Dei interno ad creaturas, siue respectu creaturarum admittit. Ego verò æqua ampliatione, & metaphora imperij vocem ad imperium physicum seu physicam determinationem ab alio extrinseco inductam significandum extendi video, atque obedientia vocem ad significandam irresistibilem ex ea physica necessitate, & determinatione executionem: ac subinde per se omnibus notum reor eo solum genere, & modo quo possibilis obedientia subditi est, esse imperium possibile, atque eo etiam genere, & modo hoc impossibile esse, quo est obedientia impossibilis. Cum autem obedientia huic imperio physico, purè tali, ad creaturas homines, quia tales præcise directo metaphorice solum, Ruz ipso fatente sit; nec propria obedientia esse possit ex parte subditarum creaturarum executionum, imperium purè physicum Dei ad ipsas metaphoricum solum esse potest.

6. Sed, quamvis per se notum sit, probatio est difficillima: quia nihil eis asseriri potest, vel clarius, vel antè; ad hominem tamen, & ab absurdis probari aliquando, & hic in primis possunt: qui enim per se nota negat, nequit consequenter, & absque absurdis philosophari. Contra igitur ad hominem primò: quia Ruz ipse num. 14. legis nomen ad creaturas irrationales lata (idemque est de rationalibus, non quia rationalibus, nec rationali modo lata ad ipsas) metaphorice accipiendum fatetur respectu earum creaturarum: quare & ita eam vocem accipi Proverb. 14. legem ponebat aquis, ne transirent fines suos, & Job. 38. vique huc venies, & non procedes amplius, &c. Quibus libris frequens figuratarum locutionum usus est: atqui ea voce legis aperitur Dei voluntas efficax, ac iudicium eius enuntiativum de præsentis, ne mare ea præfixos terminos transiliat; ergo non est metaphoricum imperij locutio, & significatio, si in illis proprium imperium est. Nec valet legis nomen propriè de imperio, seu præcepto pro tota Republica lato, non autem ad particulare eius membrum, seu partem directo esse, ac proinde in eo metaphoricam acceptionem eius vocis fuisse. Primo enim lex adiuncto, & signato particulari ad quem fertur proprietate sermonis lex particularis dicitur, atque idem, quod imperium, siue præceptum significat: eis verò locis designatur: ergo sermonis proprietate legem particularem seu imperium significat: ex eo quippe adiuncto ad propriè significandam legem particularem determinatur, quæ non designata materia, seu termino, vel subdito particulari & determinato ad omnes lata proprietate sermonis significaretur. Contra secundo: quia nequit esse imperium proprium absolute ubi subditi non sunt. Sed voluntas efficax de faciendis ad extra, & intellectualis cognitio, siue imperatiui modi siue indicatiui eius voluntatis enuntiativa de præsentis rebusque creatis determinationem, & necessitatem physicam asserens, ut sint, est imperium absolute ubi subditi non sunt siue

ad nullos absolute tales subditos directum: ergo non est proprium imperium: Maior est per se nota: neque est minor obscurior: siquidem imperium hoc est rebus, quæ non sunt, ut sunt: quare rebus nullis absolute pro eo priori, quoad eas fertur, cum fertur: tamen pro posteriori naturæ ad imperium hoc, & prouidentiam: ut eius effectus, absolute sunt: idcirco ad Romanos 4. de hoc imperio dicitur: *vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt*, quod imperium solum metaphoricum esse concedit Ruiz num. 14. unde, quæ ex Augustino in Psalm. 104. ad id vocauit famem super terram Oecumenio & Magistro subiungit, nihil præter metaphoricam continent locutionem. Contra tertio: quia determinatio, & necessitas hæc actiua physice, & effectum antecedens, inuenitur in causis omnibus naturalibus, quibus nemo imperium proprium respectu suorum effectuum, vel parum sanus concedet.

7. Hinc patet solutio ad plura scripturæ loca, quæ pro intellectu hoc imperio asserti solent ex Genes. 1. *Dixitque Deus fiat lux* &c. Psalm. 32. & 143. *ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt*: & plerumque in Euangelio similia Matth. 8. *Dixit verbo, & sanabitur puer meus*. Centurio aiebat, cuius veritatem, & fidem, admiratione etiam, Dominus probauit, qui & leproso ibidem ait: *volo te mundare*, & cap. 9. & Marc. 2. ac Luca 5. *surge tolle lectum tuum & vade in domum*: item Matth. 14. *iube me venire ad te super aquas*: & ad adolescentem viduæ filium defunctum. *Adolescens tibi dico: surge*, &c. & ad Lazarum. *Lazare veni foras*, & alia sexcenta vbiuis scripturarum, quæ Patres imperij, præcepti, & iussionis nomine intelligunt, & interpretantur: cum tamen dicere actus intellectus sit, non voluntatis: ut de diuinæ mentis verbo Psalm. 32. dicatur. *Verbo domini cali firmati sunt*: & ad Hebr. 11. *Aperta esse sacula verbo Dei*. Nequit autem frequens, & vbi que constans, scripturæ locutio metaphoricè explicari, inquit Ruiz sect. 11. num. 10. ni rationi efficaci, & ad metaphoricam interpretationem cogenti propria locutio aduerferetur. Caterum, cum fere omnia loca dictionem Dei per imperatum modum sint, si de interno intellectu imperio Dei intelligantur Thomistarum Recentiorum imperium contra Ruiz, non modi indicariui assertum, & enuntiatum de præcepti quod Ruiz vult, euincunt: quod si iuxta hoc ob rationes, quas ipse attingit propriè ea loca interpretari posse negat ob plures multoque firmiores alias contra vtrumque intellectus imperij diuini modum à nobis adductas penitusque, & altius fundatas ac perpenas metaphoricè ac non proprio imperij sensu explicari merito patitur: illa ergo omnia de imperio proprio interno Dei, siue intellectus, siue voluntatis diuinæ (quod definire scripturæ, & Spiritus Sancti intenti de dogmatica nec solum opinabili, veritate tradenda fuit referebat nihili) nusquam esse intelligenda respondeo: sed ita efficaciam potentia, & voluntatis diuinæ, atque physicam creaturarum omnium ab illis in essendo, & operando nobis, & pro nostro subinde capto externi imperij superioris ad subditos, eis imperatiui vocibus explicari, quibus ad illos superioris determinata voluntas de hoc vel illo determinat faciendo intimatur: ut creaturarum omnium physica, & necessaria potentia, & voluntati diuinæ subordinatio, & subiectio, moralis subordinatio, & subiectio, subditorum voluntati superioris aptissimo, & appositissimo exemplo explicaretur: illa vero loca ex Psalm. 148. & ex Psalm. 32. explicuimus controuersia de Trinitate d. 12. quæst. 1. certam. 1. Catholico sensu imperium, & iussionem ad verbum non continere: sed solum originis Prioritatem Patris respectu filij ex Patrum sensu, etiam eorum, qui eis vocibus largè quandoque videntur. Ad creaturas autem verbum ipsum proprium imperium, Athanas. orat. contra idola esse non probat ad verba Psalmi 148. vbi nec ad verbum, (ut aduersarij contendunt) sed solum ait: *ad ipsum haberi à Patre fermocinationem scientiæ suæ origine præhabita communicatione: quo vero pacto verbo per se requisito Deus omnia faciat, dixi tibi quæ, erram. 1.*

8. Denique prouidentiam ad actum intellectus im-

peratiuæ, & præceptiue distantem, quid iuxta voluntatis determinationem, atque eius præscripto agendum sit, pertinere probat: quia prouidentia est pars prædictiue subiectiue, siue eius speciei: atqui prouidentia est intellectus virtus, præcipiens quid agendum determinate sit, iuxta determinationem voluntatis: ergo, & prouidentia actus intellectus est præceptiue dictans, quid iuxta voluntatis determinationem sit agendum. Maior probatur, nam prouidentia ad prouidendo, siue prouidendo videndo dicitur, iuxta Bedam ad cap. 10. Prouidentia, verbi 23. S. Thom. 1. p. quæst. 22. art. 1. corp. & 2. quæstion. 49. art. 6. Tullium. 1. de inuentione fol. 4. Macrobius in somnium Scipionis fol. 2. unde prouidentiam dictam fuisse aiebant Boetius 3. de consolatio. Prosa 6. Cicero 2. de inuentura, & 2. de Diuinat. August. in Psalm. 73. fil. Isidorus 10. Etymolog. lit. P. init. vbi *prudentia, & prouidentia indifferenter viupat*. Minor est Arist. 6. Ethicorum. cap. 9. sub init. & cap. 5. post initium vbi intellectus virtutem esse prouidentiam docet: esse autem præceptum agendorum, & ibidem indicat & expressius docet. 10. ad med. satus: *Prudentia præcipua est, finis enim ipsius est, quidnam sit agendum aut non agendum præceptum*. Quæ sic interpretatur S. Thomas. 2. quæst. 47. artic. 1. corpore. Est tertius actus prouidentia: præcipiens: qui quidem actus consistit in applicatione consiliorum, & indicandorum ad operandum. Et quia iste actus est propinquior fini rationis prædictæ, inde est, quod sit principalis actus rationis prædictæ, & per consensum prouidentia. Respondetur sub lite esse maiorem quiddam, (in quibus Vasquez) & aliis negantibus & solum partem potestatiuam prouidentia prouidentem esse admittentibus, de qua lite alibi nos; necesse est vocem prouidentia, & prouidentia etymologia eadem probatur. Maiore vero admittit. Minor quoad vtrumque sui partem aduersariorum sensu intentam, etiam prorsus probabilitate carens; neque apparet probatur, ex Aristotele, & sancto Thoma recitatis probatur, quoad primam adhuc. Nam Aristoteles expresse ait actum de agendis præcipientem prouidentia finem esse non autem prouidentia proprium actum, siue prouidentiam actualem formaliter, sed effectum eius vltimum, & finem, qui extra ipsam virtutem esse debet. Neque enim sui ipsius finis esse potest, indeque præcipua virtus est: quia reliquarum virtutum exercitiis rectis debet interesse: quod si non de siue intento, sed de vltimo est virtutis actus, & post præconclusionem habito, ac præ iudicio approbante, determinante, vnum ex virtutibus, de quibus consilium habuit, & præconclusionem circa agendum, hic & nunc, fuit: illud quidem solum sensu laxo præceptum rationis dici potest, quo dictamen rationis dicitur, esseque posterius actus, ad quem intra sphaeram suam intellectualis virtus prouidentia extendi potest, & proximè, intra suam sphaeram tamen, agenda (quæ rationis prædictæ, & prouidentia finis sunt) pertingens: inde præcipuus prouidentia actus est in hunc sensum interpretabatur Aristotelem S. Thomas recitatus: ceterum post eam iudicii approbationem de medio, & modo hic, & nunc agendi liberam voluntati est ita esse agendum decernere, nullo Doctore dubitante: quare nullam affert determinationem voluntati aut potentia propriæ vel alienæ, ut ita operetur: ac proinde nec præceptum proprium est, ut omnes fatentur aduersarij: secunda minor pars est prouidentia improbabilis, quod scilicet actus intellectus, & prouidentia præceptiue de rebus agendis debeat esse iuxta determinationem præscriptam ab actu præsupposito voluntatis, intentionem voluntatis omnis actus prouidentia, & prouidentia rectæ supponit: at de medio, & modo, quo obtinendum est, agendumque ut obiectum electionem, & determinationem voluntatis supponitur electionem, & determinationem voluntatis. Thom. 1. in somnium Philosophis videretur. Audiatur S. Thomas. 1. p. quæstion. 22. art. 1. ad 3. *Prouidentia est in intellectione sed præsupponit voluntatem finem*. Nullus enim præceptum de agendis, nisi veli finem: & quæstion. 23. artic. 1. corp. *Estu existens præceptum ordinationis aliquorum in finem*. Quibus vtrobiue solum intentionem finis ad prouidentiam, & prouidentiam supponi docet. Quod autem præceptum rationum ordinandorum in finem, sit agendum

agendum rationem esse dicat: laxè, ut diximus, præceptum accipit; quem ad medium regulæ facultatis cuius præcepta dicuntur, & qui eam docent, Præceptores. Quod autem rationem, & in intellectu existentem esse asserat, aduersariis non fuit: cum solum post intentionem finis esse, & asserat, & probet immo, nec nobis aduersatur: vi etiam probanda nobis sententia clarebit.

CERTAMEN V.

Diuina prouidentia, & scientia dirigente voluntatem ad mediorum electionem & electione ipsa aequè, & directè constituitur.

I. Impetio intellectuali propriis à Dei prouidentia, immo, & interno omni pure physico à Deo profus excludo, & relegato proximis certaminibus. 3. & 4. quicquid questionis restat de nomine, & puris vocibus est, ut bene iudicantur Vasquez 1. p. quæstion. 87. cap. 3. sine Sos. 1. de essentia prædestinationis cap. 17. num. 13. Herite Ioann. Propositus Ariaga, & communiter Recentes: quos immerito reprehendit Ruiz d. 3. sect. 1. num. 8. quia præter examen illud de iis, quæ prouidentia dicat in recto, vel in obliquo, an scilicet scientiam in recto, & voluntatem in obliquo: an hanc in recto, & in obliquo scientiam: an in recto utramque? (quas de puris vocibus quæstiones esse fateor) magna de re quæstio sit: an præter scientiam dirigentem mediorum propositione, & imperium intellectu ad prouidentiam saltem complendam requiritur? Ego vero nescio, an extremum defendere non magna solum, sed maxima res sit, ac difficillima: in ea verò quæstione, quam ipse cum reliquis de puro nomine esse merito fateatur ea pars seligenda est, quæ pro priori vocum acceptione rem ipsam veritatis videtur attingere.

2. Dicendum igitur nobis est: Prouidentiam omnem, quare, & diuinam propriè, & ex parte rei obiecta duos illos actus, & scientia mediæ proponens & saltem apta ad præsentium approbantis, atque ad eorum electionem dirigentis, ac insuper electionem ipsam, nihilque aliud ipsam directè, & ex æquo prouidentiam essentialiter constituere. Ita Doctores omnes citati certam. 1. num. 11. pro sententia 3. Probatur primo ex Paulo ad Romanos 8. quos præsciuit, & prædestinavit: ergo, prædestinatio aliquid ad præscientiam, seu actum intellectus addit: quod quidem nil aliud, quam voluntatis actus, qui destinatione propriè significatur, esse potest: utique præscientia de mediis directis: ergo, & prouidentia, cuius species prædestinationis est, atque ab aliis prouidentia speciebus non forma, sed materia distinguitur. Confirmatur ex Augustino de dono perseuerantiæ cap. 18. ubi illud ad Rom. 11. Non repulit Deus plebem suam quam præsciuit. Ita interpretatur: Quod, ait, præsciuit non rectè intelligitur, nisi prædestinavit: quia, etsi præscientia pars prædestinationis sit: alii, nisi actus voluntatis prædestinationis voce expressus accedat, prædestinatio absolutè, & adæquate non est. Confirmatur vltius, & expressus ex eodem Augustino ibi ca. 14. ita prædestinationem ex initio desinente. Præscientia, & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissimè liberantur: quoniamque liberantur: ubi utrumque, & præscientiam mediorum gratiæ, & eorum præparationem in sua voluntate, & ipsorum electione ad essentiam prædestinationis explicandam in recto, & ex æquo aduocauit. Confirmatur 3. ex eodem Augustino de prædestinatione sanctorum cap. 10. ubi sua huic doctrinæ consonus, & insistent scribit. Prædestinatio sine præscientia esse non potest: potest autem sine prædestinatione esse præscientia: quia pars, sine toto esse potest; totum autem sine parte esse nequit, & cap. 17. de dono perse-

uerantiæ, in sua quæ falli, mutarique non potest præscientia opera sua disponere; id omnino neque aliud quicquam est prædestinare. Ecce dispositionem, quæ voluntatis est non nisi in sua, siue cum sua præscientia, prædestinationem esse docet.

3. Augustinianæ doctrinæ addiditissimus Fulgentius, & hanc sententiam ex ipso videtur ebibisse 1. ad Monimum. cap. 7. fatus. Prædestinationis nomine, &c. miseris, & iusta futuræ operæ diuini arbitria dispositio prædicatur. Dispositio autem, etsi voluntatis sit, siue disponendam scientia non est, & rursus. Prædestinatio est preparatio operum eius: quæ utrumque sane actum importat: verumque vero videtur definitionem ex Boëtio didicisse 4. de consolat. profa 6. Sic prouidentiam vniuersim desinente. Diuina ratio in summo omnium Principi constituta, quæ cuncta disponit. Nyssenus 8. Philosoph. cap. 2. seu potius Nemefius de animæ facultatibus cap. 43. Rerum procuratio à Deo suscepta: & rursus, voluntas Dei per quam omnia quæ sunt, aptè gubernantur: atque iterum prouidentia est procuratio Dei circa ea quæ facta sunt. Damaſcenus 2. de fide cap. 29. Quæ ex Deo est in ea quæ sunt cura: item voluntas Dei per quam omnia quæ sunt convenientem habent gubernationem. Hugo victorin. apud Alenf. 1. p. quæst. 46. m. 2. Prouidentia est cura rerum. Cura autem, & procuratio rerum, haud dubio, non solum scientiam, ut clientis commoda cognoscat Procurator, & penetret, sed, & voluntatem eam applicandi, & disponendi pro bono ipsius includit; neque alicui prospicere (quod idem est ac providere) is dicitur, qui ei profutura solummodo nouit, sed qui ea apponere vult, ac disponit; inde quasi per causam prouidentiam desinuit. Theophilus Antiochen. cap. 1. ad Antiloc. verbo vno asserens esse bonitatem Dei: inde enim rerum à se factarum commoda quasi indagare ea, quæ ipsis disponere voluntate sua Deus habet. Vnde Boëtius ubi proximè, alebat, Omnia gubernari bonitate Dei. Quoniam verò utrumque, & scientiæ, & voluntatis diuinæ actum Dei prouidentia claudit recitati, ad reliqui Patres, alterutro illam quandoque exponunt, non excludentes alterum, sed, ut quid notissime ad prouidentiam pertinens, supponentes. Quo testimonio pro prima, & secunda sententia certam. 1. memoratis hæc facile satis, & quæ pro prima prouidentiam in scientia sola constitutente circumferuntur vocis, etymologia solum intendunt; quæ verò pro secunda illam in solo voluntatis actu animi curam, solum, & beneficam anxietatem, ut sic loquar, intendunt.

4. A ratione probatur prinò conclusio argumento à paritate appositissimo: etenim Dei auctoritas in testificando, & veritate eius infallibili in cognoscendo, & iudicando de reuelandis, & testificandis, quæ est quasi passiva eius infallibilitas, & veracitate, quæ est impossibilitas actiue alios dicto suo fallendi illud cum iudicio suo non conformando, directè, & ex æquo essentialiter omnium sententia constituitur; tamen si testificandi veracitas iudicii infallibilitatem supponat: quia sine utroque testimonij auctoritas diuina non constat. At siue scientia proponente mediæ apta ad finem, & eorum electionem dirigente, etsi voluntas ea velit apponere efficaciter, de factoque ex creatura cui prospicit amore, & complacentia apponat, cæco & fortuito & vult, & apponit, nusquam verò proinde: Si autem mediæ perfectissimè percaleat, non autem ea eligat, non prouidet creaturæ; ergo, etsi electio mediorum posterior natura sit scientia mediorum: ad electionem dirigente, prouidentia utroque actu constabit: sicuti diuini auctoritas testimonij, & iudicii infallibilitate, ac indefectibili veritate atque diuina veracitate Dei dicentis directè, & ex æquo constituitur per omnes, quia absque alterutra diuini testimonij auctoritas non constat; tamen si altera alteram, quasi physice supponat, sique ea possitior.

5. Secundò: quia in duobus sine quibus nequit totum quod res aliqua importat subsistere, rectum, & obliquum ex parte rei obiectæ non est: id est solum ex parte modi nostri concipiendi, ut sæpè in similibus monuit totum autem, quod prouidentia dicit, est preparatio mediorum, quod voluntate sit, ac non cæca & ignorans, quæ

quæ per scientiam, quæ cæcitas, & ignorantia medi-
orum formaliter depellitur, formalissime præstatur: ergo
neutra in obliquo sed utraque in recto prouidentiam ex
parte rei obiectæ essentialiter constituit. Secunda hæc
ratio totum secundæ sententiæ (in solo actu volitionis,
siue electionis mediolorum prouidentiam statuens, fun-
damentum eneruat. Est enim electio illa, sicut quicuius
alius voluntatis actus, scientiam obiecti prosequendi
necessariò requirit, & tamen essentialiter non consti-
tuatur in recto, sed tantum præsupponat, & connotet
in obliquo, tanquam necessarium quid ex parte obiecti,
vt eius prosecutum actum voluntas eliciat; at verò
actus ipse voluntatis nullatenus scientia obiecti, vel in-
tellectus est, sed solius voluntatis ea scientia sollicitatus,
& oriundus. Prouidentia verò, est, quæ parte electio-
nem mediolorum continet, scientiam solum præsupponat,
& connotet; quæ vero sapiens formaliter, & pru-
dens non autem ignara, & cæca est formam ipsam scien-
tiæ mediolorum essentialiter claudit.

6. Dixi nihil aliud prouidentia essentialiter consti-
tuit præter mediolorum, seu agendorum ad finem rei cui
per ipsam prouidetur scientiam, & electionem: quia de-
creueram de re cui prouidetur toti prouidentia præcedit,
eiusque executio, vt dicam, d. 3. quæ prima certam. 2.
Nil item vltius vt probatum est certam. 2. 3. & 4. qui-
bus intellectuale omne imperium, siue imperatiui, siue
indicatiui modi, quod electione posterius à nonnullis
ad prouidentiam inducebatur ab ea exterminauimus, sed
neque prius: quia his prior sola intentio finis est: ex
qua de mediis, & agendis ad eius consecutionem prouid-
etur: quare non magis ad prouidentia essentialiter consti-
tutionem vocari potest, quam causa quævis ad con-
stitutionem sui effectus. Denique exclusiuam hanc cæ-
terorum omnium conclusionis nostre partem expresse
docuit Augustin. cap. 17. de dono perseverantiæ reci-
tatus numero secundo explicandum hic videbatur, quod
scientia genus directiuum electionis mediolorum, & cu-
ius conditionis mediolorum, tam scientia dirigens, quam
electio directa esse debeant, vt prouidentiam consti-
tuant; at prouidentia vniuersim sumpta nullum scien-
tiæ genus, & conditio specialius, siue ipsius, siue me-
diolorum eligendorum assignari potest, quæ in aliqua
prouidentia specie non deficiat: quare, cum species prouid-
entiæ recensamus, & explicemus, sua cuique scientia
electionis mediolorum, & agendorum directiua eiusque,
& electionis materia, seu obiectum opportunius assigna-
buntur.

QVÆSTIO II.

De Prouidentia in suas species diuisione, & earum ex- plicatione.

Sum scientia directiua electionis mediolorum, seu
agendorum ad præstitutum rei prouisa finem ob-
tinendum, & horum electione essentialiter prouidentia
constituerimus, sit plane ex scientia, & electionis, atque
obieciorum vtriusque diuersitate diuidi in suas species
prouidentiam posse: ea autem distinctione, & diuisione
loquimur, quam actus scientiæ, & voluntatis, qui vni-
uersim Deo physice sunt, patiuntur, iuxta dicta tom. 1. de
Deo vno, & hæc 2. controuersis de scientia, & voluntate
Dei.

CERTAMEN I.

Diuina Prouidentia species omnes ex obiectis, & actibus re- censentur.

1. **E**X obiectis, & subiectis, quibus prouidentia
mitur prouidentia diuina diuisio. Cum enim à
subiectis, quibus prouidetur, & mediis, per quæ prouid-
etur, quædam causæ naturales, & necessitate in ope-
rando sint, & media item, per quæ ipsis prouidentia
sint etiam effectus necessarii, prouidentia de necessitate
& obiectiue, siue ex parte obiecti necessaria erit: ex
parte verò subiecti libera, vt hæc determinata, & per
hæc determinata media est; tametsi per hæc, vel alia
quibus prouideri posset ac de facto prouideretur, non
ab alio quam à Deo prouideretur iuxta dicta tom. 1.
scilicet. 1. maxime quæstion. 4. Hanc subiectiuam diuina
prouidentia necessitatem conditionatam non absolutam
esse inde satis constat: quod semel producta quævis in
primo instanti è supremo suo in creatura omnia dominio
Deus pro secundo instanti, subtractione sola concutitur,
destruere, & annihilare (vt scholastici loquuntur) pro
suo libito potest: quibus sublati prouidentia de ipsi
esse non possent. Sed neque vlla fuisset adhuc pro instanti
primo quo fuissent: cum rei nullius prima productio
prouidentia respectu ipsius sit: vt docuimus ex Pa-
tribus S. Thoma, & ratione quæst. 1. certam. 1. num. 4.

2. Sin autem subiecta, & media, atque agenda ad
præstituti finis consecutionem libera in actu primo, &
indifferentis potestatis ad vtrumque sunt libera, ac non
naturalem obiectiue, siue ex parte obiecti cui prouidetur,
& mediolorum, atque agendorum per quæ prouidetur
prouidentiam esse certam omnibus est: cum nihil
aliud sit liberam obiectiue, siue ex parte obiecti prouid-
entiam esse quam esse liberam & subiectam & obiecti-
uam circa quæ versatur: quare diuina prouidentia merito
in naturalem, & liberam, sumpta alterutrum diuina
minutione è subiectis & obiectis cuiusque primo diui-
ditur. Est autem aduertendum præstare, & vt notat
Deus creatoris, siue naturalia entia, siue libera sunt,
prouident, Dei prouidentiam erga alterutra adæquat
sumpta à prouidentia erga altera adæquate sumpta
secundum se totam minime differre. Siquidem, & media
eligit ac inter se libera, vt de suis effectibus ad finem
affectuionem agentibus naturalibus prouident: vt libe-
ra manus nostræ ignis applicatione ad combustibile, vt
calorem inducat, illudque igne faciat: & libero Angelo-
rum bonorum, seu malorum ministerio ad certam
naturalium extraordinarium consilium ad plures be-
neficias, vel ad terribiles inde necessariò ortas tempe-
states, quod si hæc ad multos exercendos ac reducen-
dos peccatores ordinantur: iam media hæc natu-
ralium, ac necessariorum effectuum liberis agentibus, ad
finis ipsius præstituti affectuionem in eorum prouidentia
mifcentur.

3. Rursus prouidentia, ex parte etiam obiecti diui-
ditur in naturalem, & supernaturalem, quod si de na-
turalitate, & supernaturalitate quoad substantiam lo-
quamus diuisio hæc, non prouidentia vniuersim sumpta
præ diuisio est, sed alterius membri diuisionis præter
tempore prouidentia libera subdiuisio: in qua dubio præ-
ter media, & plura agenda supernaturalia, quo ad sub-
stantiam, ad finis supernaturalis beatitudinis æternæ
consecutionem intercedunt: vt fidei, spei, & charitatis
habitus & actus: gratiæ insuper, formaliter transi-
eantis, gratumque Deo operantem constituentes, etiam
que honesta opera quævis ad condignitatem meriti vi-
que æternæ eleuantis, habitus. Consulto inter media
quoad substantiam supernaturalia, non memoro gratiæ
auxilia, quæ ad salutis nostræ negotium frequentius in-
tercedunt.